Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 23 ФЕВРАЛЬ, 1984 ШУ. ● № 23 (6961). Мах 3 кеп.

ЯХЬА ДНЕВНИК

Шоай деррига кхочаман оарцагIдаьхад «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша къахьегама овсарле планал цхьа процент лакхъярай заданел совгIа мел доаккхаш дола мехкдаьтта из лакхъяра чотагIа данкхен. Шоаш тIакийца декхараш тIехкхоачаш а деш, дIадоладаьд цар цхьайтталагIча пятилетка дикъалагIа шу. Къахьегама овсарле лакхъяра январь бетта план 2,9 процент тIехкхоачашъяьй, духьал из лакхъярах даьккхад цар планал совгIа даьккха 1250 тонн «Iаьржа дошув». Паччахьалкхен планал совгIа маьхала яьккхай ворхI эзар сом мах бола товарни продукци.

Ер пятилетка йолаелча денз хьалха латташ хьайоагIача А. Лунина кулгалдеча шоллагIча промысла коллективо укх шера а кхычунга кхачийтац из моттиг. Мехкдаьттен газ йоахача ерригача управлене планал совгIа даьккхача мехкдаьттах дукхагIдар цо даьккхад.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш кулача цIейна сийленца накъабехара доккхий декхараш тIакийцад Вознесеновски газобензинови завода болхлоша. Балха хаьах, производственни мощностех биэза пайда а ийбеш хьинаре къахьегарах тIехкхоачашду цар шоаш тIакийца декхараш. ДIабехача бетта заданел совгIа цар даьккхар 2300 тонн стабильни доаца газови бензинин цхьа миллион кубически метр газ. Укх бетта чотагIа маьхала яьккхар 28 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра паччахьалкхен план 3,9 процент тIехкхоачаш а яь, цун чотагIа хьалхьй завода коллективо заданел совгIа арахийца продукци.

Белгалъяьнна дика къахьегаш я укх шера воккхагIвола оператор Адоевский керте латтача сменан компрессорни станце воккхагIволча машиниста Леонтьева кулгалдеча «Б» яхача сменан коллективаш. Цар эггара хьалха рапорт делар январь бетта план кхоачашъярах.

* * *

КIоарга-насосни къахнача фонда скважинашкара цIендаь мехкдаьтта хьаданкхара тIадерзадаь дукха балхаш а деш, шера планал совгIа шинъа ахи эзар тонн мехкдаьтта даккха, цу даьккъе СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка кхачалехьа 400 тонн а долаш, къахьегама овсарле заданел цхьа процент лакхъе декхараш тIакийцад «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Мишта кхоачашду уж декхараш? Мехкдаьттахой шоай деша дай хилар къаьгга хьахьокх январь бетта итогаша. Паччахьалкхен планал совгIа даьккхад 660 тонн мехкдаьтта. Планал совгIа мехкдаьтта даккхара хоржамий цIей сийна тIакийца декхараш цхьан ахаазен совгIа тIехкхоачашдаьд. Къахьегама овсарле лакхъяра бетта план 2,6 процент тIехкхоачашъяьа.

Денгара денга къахьегама толамаш дикагIа а хуннйтац, хьинаре къахьегаш я мехкдаьтта доккха мастераш М. Торий, А. Трегубов, Хь. Тутаев керте латта бригада.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДАЬХЕННА—БЕРКАТЕ КЪАХЬЕГАМ

В. И. Долгихаца харжархой вIашагIкхетар

Красноярска къахьегама коллективаш викалаш — машинашъераши энергетикаши, химикаш а бумажникаш а, гIишлошъераши металлургаши — гулбелар 21 февpале операн балетей театре. Укхаза хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатацара, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидатацара, КПСС ЦК секретарацара Владимир Иванович Долгихацара Ленински хоржамий округа харжархой вIашагIкхетар.

Депутаталла кандидата доверении волчо — «Сибтяжмаш» яхача производственни объединене паркома секретара А. А. Савина дийцар В. И. Долгиха вахара наькъах, харжархой тIахьийтар хоржамаш хулача дийнехьа — 4 марта коммунистийи парте боацарийи йохаргIоацача блока кандидаташта тIехьа кхадж тассара.

Цул тIехьагIа къамаьл дир гулбеннарашта бизаме тIакийцача В. И. Долгих. Цо дийцар мехка шерра лерхача хоржамашта хьалхарча кампанех, цун боккхача обществено-политически лоархIамах, хоржамашта кийчо еча хана латтача чурчен дунен халкъашта юкъерчен хьалах.

Дукха ха йоацаш, аьлар оратора, доккха во дера партега, дерригача советски халкъага. Вахар хьадар гIорваьнача политически деятель, машарен коммунизмаяеп тIехьарча денналечаькъовсамхочун Юрий Владимирович Андропова. Цун сийрда гIулакхаш дагадеха сурже а болкаш, коммунисташа, мехкарча берригача къахьегамхоша кхы а айхагIа кхотаду шоай мугIараш КПСС ленински Центральни Комитета гонахьа.

Парте ахьоагIо, халкъацаре цун айхха бувзам массаза а хиниаб, хIанз а ба вай низ дукбувла лакъаргбоаци хьаст. Парте кхотанлар доаргIоацаш долга тешаме бакъдир массава раьза а волаш КПСС ЦК Генеральни секретаралла Константин Устинович Черненко хержача КПСС ЦК аргIанара йоацача Пленумо. К. У. Черненко вола Коммунистически партен, советски халкъа гIорваьнна партийни паччахьалкхени деятель хиларах тарра. Парте цунга тийнача ерригача посташ тIа къаьгга гучаювлар цун организаторски талант, кIоарга знанеш опыт, партийни принципиальность, наха эшачох саккхувш терно ешн хилар.

Сибиракаш - красноярцаш, дерриге советски халкъ а санна, КПСС ЦК аргIанара йоацача Пленума решенеш чIоагIа хьал а лоацаш, уж кхоачашъяра берригa шоай низ тIабахийта а шоай хьалхарча къахьегамца вай Даьхен низ чIоагIбе а дьархIа ба.

СССР Лакхехьарча Совете дIадаха хоржамаш хинна пхи шу даьннад. Уж дар советски халкъо хIана хьадара, творчески къахьнйга, коммунизм хьалъяра ерригача участникаша парте Iалаьмате боккха организаторски политически болх беь шераш даьнна, кертагIдаьккхар депутаталла волча кандидата. Боккха гIа баьккхаб дIахьалха халкъа боахам дегIабоалабаргахьа, советски наьха вахара хьал тоадаргахьа.

Экономике хинна дика хувцамаш чIоагIдаь ца Iеш, дIахо дегIаккулла деза, хьахулараш кхы а доккхагIа хилийтара чIоагIагIа совбаха беза тIаухийта низ. Духьал цунна тIахьежабу теркам КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеща, Центральни Комитета аргIанара йоацача Пленуме новкъоста К. У. Черненко даьча къамаьло.

ДIахо оратора дийцар, экономически потенциал алсамъяккхара, бахача наьха вахара хьал тоадара, мехка оборонин низ чIоагIбара боккхача лоархIаме долча хьаьдача декхарех.

Красноярски края къахьегамхоша белгалдаьккхар депутаталла волча кандидата декхараш тIакийцад къахьегама овсарле промышленносте оттаьча планоша заданел совгIа 1,2 процент лакхъяра, продукцета дIадоадар лахрхIачул совгIа 0,8 процент лохдара, болх беш болча предприятешка ерригa тIаккхета производство болх беш бола болхлой сов а ца боахаш тIаккхетийтилга Iалашде.

В. И. Долгих дийцар, КПСС XXVI съезда установкашка хьежжа оттаь халкъа боахам динамично дегIаухилга, из интенсивний энерги кхоярен новкъа сихагIа боахкилга Iалашде дезаш йола СССР Энергетически программа кхоачашъяра дешаех.

ДIахо депутаталла волча кандидата дийцар кIийлен тIарча производственни фондех эффективно пайда ийбара, боахама механизм эргаьнкка тоаяра, гIишлош яра гIулакха, транспорта балха, Кхачан программа кхоачашъяра, халкъа эша товараш хьадара дешаех.

В. И. Долгих дийцар ленински арахьара политика дерригIа чакхъяхар, КПСС XXVI съездо дешкъалагIча шерашта оттаь машара программа кхоачашъяр, Советски Союза керда машара инициативаш парте хоржамашта хьалхарча платформах доаллаш дола лоархIаме дакъа хиларах.

Ше къамаьл даь воалаш дег гIара баркал аьлар депутаталла волча кандидата Ленински хоржамий округерча къахьегамхошта шийх цар боккха тешам боларах, цо доп делар шийх бенна тешам ше боаберг ца хиларахи берригa низ ше коммунизм хьалъяра гIулакха дIалургхиларахи.

(ТАСС).

КЕРДА ТОЛАМАШ ДАХА

Э. А. Шеварднадзеца харжархой вIашагIкхетар

Партен халкъен цхьоагIо шено йоацаш хилар хьахьекхар Тбилисени - Ленински хоржамий округера харжархой 21 феврале Тбилисе СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидатаца, Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретараца Эдуард Амвросиевич Шеварднадзеца хиннача вIашагIкхетаро.

Депутаталла кандидата доверенни волчо, Тбилисски станкостроительни производственни объединене токари Р. И. Кемоклидзес дийцар Э. А. Шеварднадзе вахара наькъах, харжархой тIахьийхар хоржамаш хулача дийнахьа массава раьза а волаш коммунистийи парте боацарийк йохаргIоацача блока кандидаташта тIехьа кхадж тассара.

Къамаьл дир гулбеннарашта безаме тIакийцача Э. А. Шеварднадзес. Хоржамашта хьалхарча кампане, харжархошца хулача вIашагIкхетарашка, хоржамаша, — аьлар цо, — къаьгга хьахьокх вай строй кIоарга демократизм, социалистически общества совлепаш, реальни социализма гуманизм. Хоржамашкара хоржамашка кхаччалца йола юкъ белгалйоал КПСС-ага кхоача кулгалдара дакъа дIахо доккхагIа хулаш хиларца. Советий бокъонаш шеръяларрен авторитет лакъяларцеи. Хоржамашта хьалхарча кампане тIехьара этап парте XXVI съезда, цул тIехьагIарча КПСС ЦК Пленумий, КПСС ЦК февральски Пленума решенеш толаме кхоачашъеш болча советски наьха хьинарн органиэованности чIоагIа вIенначa хьалашка дIахьоп я.

Дукха ха йоацаш Юрий Владимирович Андропоцара — вай партен паччахьалкхени кулгалхочунцара къаьстар мохк. Февральски Пленуме белгал ма даккхара, доккха дакъа лаьцар цо хIанзарча этапе массе оагIорахьара бистам ийсен никъ — дегIаена социализм эргайоахаш тоаяра тIаберзабаь никъ ийчбеш ЦК-ас чакхдаьхача коллективни гIулакхашта юкъе.

Новкъост К. У. Черненко КПСС ЦК Генеральни секретаралла харжар чIоагIа къоабалдир берригача коммунисташа, берригача советски наха. Из вовзаш ва партеи халкъаи, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн боламе теоретически практически проблемаш кийчъеш, дегIаена социалистически общество дIахо эргаяьккха гIеча онда да дакъа лаьца гIорваьнна политически деятель, ленински хьисапе воккха организатор хиларах тарра. Къахьегамхошта вовз из Iалашмате Iинерза, партен паччахьалкхен хьалъяра ленински принципашта боарам боацаш чIоагIа мутIахьа вола саг хиларах тарра.

Хоржамашта хьалхаре вай вIашагIкхетар, йоахар дIахо оратора, пятилетка кхоалагIча шера лелаячa Ерригсоюзни социалистически яьхе Грузе къахьегамхоша вIаштта цхьайттазлагIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байрахк яьккхача хьалашка хулаш да.

КПСС ЦК февральски Пленуме ше къамаьл деш новкъоста К. У. Черненкос белгалбаьккхар боахаин культурен хьалъяра проблемаш къестаярца лелабеча творчески наькъа лоархIам. Республике шерра хьал а лаьца экономика, культура, управлене дерригача доаькъошка укх тIехьарча шерашка еш йолча эксперименташа, поискаша хьахьокх, коммунизм хьалъяра актуальни проблемашца Грузе партийни организацеша бокъонца бола творчески, Iинман ларда тIа бакъбаь никъ лелабеш хилар. КПСС ЦК, парте Центральни Комитета Политбюро кулгалца шоай лоархIам республика доазонел гаьнна арабоалаш йолча экономически экспериментий полигон а хинна дIааттай Грузински ССР.

Парте, аьлар депутаталла кандидата, деррагIа чакхбоах демократи кIоаргъяра, гражданий, къахьегама коллективий, моттигерча Советий, региональни автономни формировании бокъонаш шеръяра тIаберзабаь никъ. Йоазаш йола конституционни статус — республика суверенитет — хIара къамани народностен бокъоний парте йоакхо елга къаьгга хьахьокхар. Цхьабекъда, вай обществе бокъонаши декхарашин шоайла диалектически кувзаденна да. Цудухьа бокъонаш шеръелга, шиш мукъагIа хилар чIоагIделга вай кхетаду берригача мехка экономикерчен - культурерчен гIулакхашкарча хьала хьалхара бехктохкам лакхбелга сaвна.

Вайх хIаране шиш эггара доккхагIдола интернациональни патриотически декхар лархIа деза шиш дерригa низаш, опыт, знанеш Даьхе тоаяра гIулакха, йохаргйоаца Советски Социалистически Союз чIоагIъяра гIулакха дIателга.

Оратора чIоагIа уйла тIаяхийтар дунен халкъашта юкъерча хьала анализ яра, КПСС-ен Советски паччахьалкхени арахьарча политика проблемашта, дерригача дунен тIа машар хилийтар духьа лоаттабеча къовсама.

СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа ше кандидат оттаварах харжархоишта дег тIара баркал а аьнна, Э. А. Шеварднадзес хьакхайкадир. Советски Грузе къахьегамхоша халкъа дикагIболча викалашта тIехьа массава раьза а волаш кхадж тоссаргболгах ше дог тийша хилар.

(ТАСС).

ТАХАН—СОВЕТСКИ ЭСКАРЕН ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕН ДИ

Лакха квалификаци йола эсараш кийчбу Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара цIерагIча Челябински лакхерча танкови командни училищо.

СУРТА ТIА: курсантий группа — Iомабала толаш кхувса бахаде хьалхагIа. Юкъервар — ВЛКСМ батальона комитета секретарь Альберт Буданцин. Цо Ленински комсомола цIерагIа дола стипенди ийду.

Б. КЛИППИНИЦЕРА сурт. ТАСС фотохроника.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

№ 45

1984 ш. 23 феврале. г. Москва.

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташ а старшинаш а!

Новкъостий прапорщикаши мичманаши!

Новкъостий эсараш, инаралаш, адмиралаш!

Новкъостий Советски Гераашцарча Низий ветеранаш!

Тахан советски халкъо, СССР Гераашцарча Низий тIемахоша дездеш белгалдоаккх Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 66 шу дизар.

В. И. Ленина, Коммунистически парте хьадаьча СССР Гераашцарча Низаша хьабенаб турпала тIема никъ. Чурчен арахьарчен моастагIашца лаьттача лирача тIемашка цар кIалхардаьхад Сийлахь - боккхача Октябра карагIдаьннараш. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема бирсача шерашка дунен империализма ударни низаш эша а даь исторически моталь яьккхай, сийленца лоралъй вай Даьхен паргIатон кортамукъалеи, хоадам-боллаш дола дакъа лаьцад фашистски лоалах халкъаш мукъадоахача, ерригача прогрессивни адамлента шоаш къоабалдаь тIаэцаргдола гIулакх вIаштIехьдаьккхад.

Ленински партена, цун Центральни Комитета гонахьа айхха кхотаденна долча Советски Гераашцарча Низаша тахан диза кхоачашду шоай патриотически интернациональни декхар, фе латт уж машари социализми лораеш.

Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен ди белгалдоаккх КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета нийслагIча сессе решенеша, мехка лакхерча законодательни органс хургдолча хоржамаша советски наьха политически къахьегамен хьинар чIоагIа айдаьча хьале.

КПСС Центральни Комитета аргIанара йоацача февральски (1984 ш.) Пленумо берригача мехка хьалхашки, дерригача дунена хьалхашка бакъдир парти дIахо а нийсача коммунизм хьалъяра Ленински наькъагIа ала, чурен арахьарен политика чакхйоахача, КПСС XXVI съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча преемственность Iалашъе лаьрхIа хилар. Болхлой классо, колхозни ахархоша, халкъа интеллигенце, Эскарен Флотен тIемахоша массане а цхьатарра хьал а лоаш, къоабал а ю КПСС ЦК Пленуми решенеш, хьинаре къахьег пятилетка дикъалагIча шера план кхоачаши тIехкхоачаши яра, материальни духовни рузкъаш дебаду, вай Даьхен оборонин низ чIоагIбу.

Советски Союзо, социалистически содружества вежарашка долча мехкаша дерригIа чакхйоах идерни тIема кхерам дIабаккхара, империализма агрессивни тийшабалхаш хоадам боллаш юхатохара, халкъий машари кхерамзлен чIоагIъяра тIаерзаяь машар безаш йола арахьара политика. Укх тIехьарча хана империализма бехкагIа чIоагIа ирденнад дунен халкъашта юкъера хьал. Милитаристски, реакционни наькъагIа йодача США администраце «крестови поход» хьахьийнай социализмана духьала, шоай масштабашка диллача бIарга ца дайнача тайпара сиха хьадеш латт цо гераеш. Машара гIулакха къаьстта кхераме хIама да цхьадолча малхбузеевропейски мехкий территоре тIа керда американски идерни ракеташ дIаоттаеш латташ хилар. БIеха антисоветски коап а еш ю тIема кийчо. США-с шиш авантюристически политикана юкъеува кхыйола империалистически паччахьалкхенаш а.

ХIанзарча чоалханча хьало советски нахагара, Гераашцарча Низий тIемахошкара дIадех къаьстта чIоагIа фе, сабаре, кхотаденна хулга.

КПСС ЦК-аси Советски правительстваи дахакза даргдоаца гIулакхаш чакхдоах мехка оборона чIоагIъяра, Гераашцарча Низий тIема денал совданкхара, долза хIама ду тIема низий цхьатарра латта боарам бохибе агрессе низашка йиш ца хилийтара. ЦК февральски Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста К. У. Черненкос хьа ма кхайкадарра, вай дIахо а йоакхо ергья вай мехка оборонин низ чIоагIбара, тIом хьоабе гIертача авантюристий дIоахденна кортош шелде новкъостал дергдола средствааш вайга кхоачам болаш хилийтара.

Новкъостий Эскарен Флотен тIемахой!

Новкъостий Гераашцарча Низий ветеранаш!

Аз даькъала дувц шун дерригача халкъа цIей — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен ди!

ТIема низ чIоагIбечен политически кийчо ечен, тIема говзал эргайоахаш тоаеча, дисциплинен организованности чIоагIъеча дIахо а толамаш доахалда Гераашцарча Низий ерригача личнисоставо.

Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 66 шу дизар дездар духьа аз приказ ду:

1984 ш. 23 феврале моттигерча хана 21 сахьат даьлча вай Даьхен столице турпалча городе Москве, союзни республикай столицашка, турпалча городашка Ленинграде, Волгограде, Одессе, Севастополе, Новороссийске, Керче, Туле, турпалча крепосте Бресте, хIаьта цнтта городашка Калининграде, Львове, Ростове-на-Дону, Куйбышеве, Свердловске, Новосибирске, Чите, Хабаровске, Владивостоке, Североморске цIейна хетаьв фейерверк яла.

Даькъала хилда Советски Эскарен ТIема - Форда Флотен 66 шу дизар!

Даькъала хилда турпала советски халкъи цун денале Гераашцара Низаши!

Хоастам хилба Советски Союза Коммунистически партена — вай ерригa котаlонаш яхара дегаш урауттадечовн уж йоахилга вIаштIехьдоахачоан!

СССР оборона министр Советски Союза Маршал Д. УСТИНОВ.

КПСС Центральни Комитетагара, СССР Лакхехьарча Совета Президиумагара, СССР Министрий Советагара

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа хала а хеташ дIахоийт, 1984 шера 21 феврале, йаьккхача хана халача лазарах цамогаш хиллачул тIехьагIа 79-ча шера чуваннача хана сийлахь-воккха советски писатель, КПСС Центральни Комитета член, СССР Лакхехьарча Совета депутат, СССР писателий Союза правлене секретарь, СССР Iилмай Академе академик, шозза Социалистически Къахьегама Турпал, СССР Ленински Паччахьалкхени премей лауреат Михаил Александрович Шолохов кхалхалга.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — **СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ** — **СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ**

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

ПРОИЗВОДСТВАЦА АЙХХА БУВЗАМ БОЛАШ

21 феврале «Сердало» газета тIа кепатехкай «Оргтехника» яхача объединене совет йоазе «Идейни кхетаме школа» яха йоазув. Тахан кепатех оаха шоллагIа йоазув.

ДИЙНАЧА ДЕША НИЗ

Берий беша заведующеца В. И. Кучуковаца вIашагIкхета вIаштIехьдаланзар са. ХIаьта а, цунах, агитаторий группа кулгалхо хиларах тарра, цо беча балхах дукха хезадар сона. Инициативни, шийна гIадиллача гIулакха бокъонца безам тIабаха саг я из. Агитаторий гIулакхаш вIаштIехьдоах Валентина Ивановнас, цар беседаш кIоарта, кхетаергйолаш хургйола, приборашъерий гIулакхашта цар дика влияни ергйола наькъаш лех цо. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац из бехкетохкаме участок парткомо В. И. Кучуковах тийша йитар.

Тахан «Оргтехника» объединене цехашкен отделашкен болх беш 62 агитатор ва. ХIаьта царна юкъе цIаьхха хьинийсбенна нах а бац. Хьажцаргья вай, масале, Т. А. Корякова. Из къахьегаш йолча цхьоалагIча цехе цун сий деш дукх цунах. Дика болхло а я из, доккхийча гIулакхашта наьха безам тIабахийта хов цунна. Объединене дикагIчарех цаI лоархIаш я цхьоалагIа цех. Цунах Корякована карагIдаьна хIамаш доахк. Укх денош ка агитатора беседай кертера чулоацам — эггара дикагIдола производственни хьоккхамаш дахара тIадерзадаь наькъаш дIадовзийтилга. Деш дола къамаьл къахьегама овсарле лакхъярах е дисциплине чIоагIъярах, ресурсаш кхоярах е продукце дикалах дале а, хьадда масалаш факташи кхувлаш нах тешабе, цар инициатива дегIайоалае гIерт Корякова.

Шоашта тIадехка общественни гIулакхаш творчески кхоачашду пхелагIча цехерча электромонтажницаша а, Е. Н. Андроникянеи Н. И. Очкуровася. Елена Николаевна дукха ха йоацаш КПСС члений кандидаталла дIачуийцай, хIаьта Очкурова къона коммунист я. Цар шинне а агитатораш хиларах тарра балха тIа, сменни балха моттигаш карaерзаяра гIулакха шоашкара масал гойт. Бийдел, материалаш, балха ха кхояр духьа лоаттабеча къовсаме а уж хьалха ба. Уж дешаш цар инициативагIа каст-каста къахьегама коллективе дувца уттаду. Царна карагIдаьцна хIама да укх тIеххьарча хана цехе прогульщикаш ца хилар, тIехьабусараш дикка кIезигбалар.

Приборашъерий коллектива голамех шоай доккха дакъа доаллаш хилар йиза боаьо а йолаш ала йиш йолаш ва 78 политинформатор а.

— Тхона карагIдаьнна эггара кертердар, — йоах партнома секретара заместитела В. П. Прокопова, — формальни шаблони оаха тхоашта юкъера дIаяккхар да. ХIаьта дукха хIама да укхаза политинформаторий балха кулгалдечох тийша. Дагадоахарагl, хIанз новкъостал дешаргва аз шоана пхелагIча цеха воккхагIвола мастер Степан Иванович Арабаджиев. Доккха тIама долаш саг ва. 1970 шера денз, цIаккха а хувца ца луш кулгалду цо политинформаторий группе.

ТIехьагIа, Степан Ивановичага ладувгIаш вагIаш, дог тийшар са из шиш гIулакх бокъонца кIоарга доладаш, хьаштдолаш хиларах. Цигта хиларо новкъостал ду цунна политинформаторий гIулакхашта чIоагIа влияни е, политически информацех пайда баргбола гIулакх де.

— Укх тIеххьарча хана, — яхаш дувц Арабаджиева, — къахьегама коллективашка тхоаш дIадахалехьа дерригa политинформатораш цхьана гул а лий, информацеш дIахьа эц оаха, вIаши дагадувл, эггара тIехьагIа хиннача событей, фактай цхьана анализ ю оаха. Цо новкъостал ду беседаш чулоацам дикагIа а са къердамегIа а хилийтара. гIалаташ ца дара.

Закон а яь дIаоттадьй «Оргтехнике» информаци юкха а. ХIара оршот дийнахьа, балха ди дIадоладале къахьегама коллективашка а балхе, дийна къамаьл дIадоладу политинформатораша эггара тIехьарча кIиргагIа мехка чурчен арахьарчен вахаре а хIаьта цигта объединене вахаре а хиннача событей къахьегах.

— Дийна на бий вайна хIанз нах, — белгалдоаккх Арабаджиева. — Цхьаза политинформаторга ду хаттар мй эхьа а цунна жоп ца долалуш хул. ХIаьта жоп далалза дарг мичад. Цудухьа шоай цу тайпара вIашагIкхетар къахьегама коллективашца хиннача тIехьагIа политинформатораша шоаш тергалдаьраш дувц, беседаш йолча хана шоашка даь хаттараш белгалдоах, царна дола жопаш цхьана лех. Хаттараш дIаларал совгIа деша багIараша кхы а дукха предложенеш тел, замечанеш ю. Царех мишта, фу дергда яхаш шоайла дагабувл политинформатораш.

Эггара дикагIболча политинформаторий цIераш йоахилга аз шийгара дийхача, цIаьн юкъа йист ца хулаш а Iийна, аьлар Степан Ивановича.

— Дина информатораш тха дукха ба: деша багIараша чIоагIа хьаштдолаш хул, масала, инженера-конструктора А. К. Шамардина, материально - технически Iалашоя отделерча воккхагIволча инженера Н. Н. Присяжне, бархIлагIча цехерча воккхагIволча мастера Б. Х. Афаунова, ОТК мастера Н. И. Семенова, кхыкхы а къамаьлаш. Цу массане а шоай декхараш формаьна а доацаш, лаьрхIа кхоачашду. Царех хIаране къамаьлий темаш, деша багIараша тайнна тайп-тайпара хаттараш дIаяздеш журнал да.

Партийни комитето цIенхашта уйла тIайохийт объединене кулгалхой идейно кхетаме балха юкъеозара. Приборашъерашта хьалхашка юкъ-юкъе докладаш ю, ленеш еш «Оргтехника» генеральни директора А. А. Мкртичане, цун заместителаша В. С. Калинина, В. А. Легке, В. В. Максимова, партнома секретара А. В. Галича, цехий, отделий начальникаша. 18 саг ва партнорча докладчиний группе. Бетта цкъаза вIашагIкхет уж къахьегамхоща, хьалхагIе а партнома даха а баьлла оттаьча темаех йиша къамаьлаш ду царна. Къамаьлаш дара тIахьожам лоаттабу идеологически балха партнома секретара заместитела В. П. Прокопова. Масала, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума материалаш дIайовзийтача даьха лаьцар 14 докладчико. Хьинаре дакъа лоаи цо парте ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенешта пропаганда еча.

Уж докладаш ешше а докладчиний группа членаша керда хоаваш ду объединене болхлошта меса хиннача лоархIаме гIарча событей къахьегах.

— Тхона, кулгалхошта, — яхаш дувц генеральни директора заместитела В. А. Легке, — цхьа лер йоацаш дисадац объединене къахьегамхоца вIашагIкхетар. Уж вIашагIкхетараш бахьан доаш кIоаргагIа довз тхона къахьегама коллективаш вахар, дикагIа хов приборашъераша дукхагIа сен йохко ю. ХIаьта эггара маьхера дар фуд аьлча — цу тайпара вIашагIкхетарашт долча хана чIоагIа лоархIаме предложенеш тел болхлоша.

О. МУРАДОВ.

РЕВОЛЮЦЕ ХЬАККХЕЛЛА, ТIЕМАШКА ЧIОАГIДЕННА...

ДЕНАЛ ДОЛА РАЗВЕДЧИК

Дукха за йоццаш [illegible] хилар 1930 шерашка комсомолец хиннача тIема ветеранаца, хIинз запасе эпсар волча Энгиноев Иота Якиевичаца. Тхона хезадар Сийлен кхоъ а степена орденийн кавалер Энгиноев Эди Дуда цун кхоаччара гаргара саг ва, аьнна. Аз дийхар Иотийга цох, цIихезача вай махкахочух лаьца дувцар.

...Дуда ваьв 1919 шера Малгобекски района Пседах яхача юрта ахархочун дезаде. Сийдолаш бар цун дас Эде дIабихьа вахара ниъ. Вай махка граждански тIом латтача хана цо дакъа лаьцар Бичераховен Деникинен бандаш йохаеча. ТIом йистебаьлча хьинаре къахьега волавелар из керда вахар хьадеча. Из вар Пседахски юрта Совета председатела заместитель. Атта дацар цу шерашка керда вахар хьаде. Хьинар хилара совгIа, эшар доккха денал. ХIана аьлча, Советий Iаьдал чIогIа ца далийта шоашта могар деш бар миска нахка хьоцарах Iоадаь рукъа бартагIа дIадала безам боаца, керда вахар гоама дола кулакаш, бандиташ. Цар зуламаш дора паччахьалкхена, тийшача балхах боабора активисташ. 1930 шера бандиташа вийр Энгиноев Эди а. Бакъда, кулакаштех бандиташтех маганзар довла цо лелада гIулакхаш, Даьна когаметта хьалъотт цун воI Дуда.

1935 шера Пседахски юкъера школа чакх а яьккха Дуда балха отт «Красный чеченец» яхача колхое. 1939 шера Дуда тIаьех ЦIеча Эскаре гIулакх де.

Эскаре гIулакх де накъавоаккхаш нанас хьехам лу цунна: «Дукха веза са кIаьнк, тхона поанношта, атта дац кьонгех къаста, бакъда, оаха а кхетаду тхоай декхар. Оаха дохийт шо вай Даьхе, вай кран лораде. Са, наьна, хьехам ба хьона: доагIача тайпара, лерттIа, сийдолаш кхоачашделахь хьай тIемахочун декхар! Хьай дь сий доа ма делахь!».

ХIаьта, шийна нанас дь хьехамаш дицдалийтанзар Дудас. Сийленца кхоачашдир цо уж. Дуда дакъа лоацаш хилар 1939 — 1940 шерашка болофанашца баьча тIема тIа. Укхаза цо гойт денал, кьонахчал. Цунах къаьсташ тешал деш дар командоване Дудийна денна совгIат — цIи тIа йола сахьт.

Сийлахь - боккха Даймехка тIом болабеннача хьалхарча денoшка денз из хул разведчик волаш Ленинград фашистски гIаьрахоех лораеш. Укхаза 1942 шера хала чов а йий Дуда нийслу госпитале.

1944 шера Iалахмате мийрек денал долаши салте хиларах из дIахьожаву 125-ча Краснознаменни стрелкови дивизена чуйоагIача 165-ча къаьстача разведывательни роте. Дукха ха яладехьа цох хул дивизе эггара толашагIвола разведчик. 1944 шера 24 апреле тIема декхар лерттIа кхоачашдарах разведчикий группана кулгалде а оттавеш, цунна лу Сийлен III-ча степена орден.

Цига дивизе командоване Д. Энгиноева группана лу безхтокхаме тIема заданеш: есар воала а ве, моастагIий оборонительни порядкаш толха а е, аьле. Вай бIухой моастагIчоа тIалатачв хана Дуда шийн разведчикашца эггара хьалха моастагIчун оборона латтача чу а хьийлхе, къаьстта шийн майралла ноакъостал ду дивизе операци толаме чакхъяккхара. Цу тIем тIа шозза чов ю Энгиноевна. Бакъда, дов латтача моттигера дIаводац из. Из денал гойтарах воккхагIвола сержант яха оване а хьожаеш, цунна лу Сийлен II-ча степена орден. Цул совгIа, Дуда ву разведчиккий взвода командир.

1945 шера 26 январе командоване Энгиноева группана лу моастагIа есарал воалаве, аьнна тIема задани. Вийсана вай разведчикашца моастагIчун доазол дIехьабоал. Бакъда, шоаш гуча а ца бовлийташ, къайлагIа моастагIчун пехотана юкхе дIатIабахь карагIдаргдоацилга кхетадича, Энгиноева тIазц, кхоачашьe геттара а хала яле а, цхьабакъда, эггара нийсагIа йола решени — моастагIчун пехотана чухьалха. ЦIаьхха, юрта гулбеннача фашисташта тIа а лата, бирса тIом болабу майрача разведчикаша. Уж тIылера тIадаьхка вай доких низаш да, аьния хийтта немций кхера а бале, боабаьи човнаш яь шоай салтий а буташ, тIехьашка бовл. Цу тIем тIа вай разведчикаша вийна дIавоаккх 100 фашист. Итт есарал воалаву, царна юкъе цхьа полковник а волаш. Из бахьан долаш Энгиноевна лу Сийлен I-ча степена орден.

Кхы а дукха нийсъелар уж Энгиноева тIема накъашна цо денал гойта моттигаш. Цунна тешал деш да тIехьагIа Дудийна кхы а тийна совгIаташ: Даймехкан тIема, ЦIеча Байракхан орденаш, дукхаха медалаш.

ТIом йистебаьлча Дуда кхоач Киргизски ССР Фрунзенски областе. Цо болх бу «Серп и колос» яхача колхоза нагирхой бригада бригадир волаш. Цул тIехьагIа, Карл Маркса цIерагIча совхозе, кхыча моттигашка. ХIаьта, ше мел кхеьчача хьинар кхо ца деш, хьонкам телаш къа а хьег. Дукха болх бу по Киргизе нагирхошта тIема - патриотически кхетам луш. Цунна лу Киргизи КП ЦК, Краснознаменни Средне - Азиатски тIема округа, Киргизи ЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ.

Дукха халонаш нийсъеннай Д. Энгиноева вахаре. Бакъда, шийн вахара тIехьара ди хьатIаоттадца цIаккха а воха ца вохаш, Даьхена тешаме воI волаш чаккхаьлар из.

ЧIогIа халахет из дийна вац, аьнна дагадехача. ТIем тIа яьча човнаша йохайир цун могашал. Дуда кхалхар шийн 60 шу даьннача дийнахьа — 1979 шера 22 октябре. Бакъда, Даьхе баьхан цо гойта цIаккха лергдоаца денал даим дагалаттаргда вай дегашка.

В. ЧЕРБИЖЕВ,
Малгобек города тIема къахьегаме сийлен музея директор.

СУРТА ТIА: Д. Э. Энгиноев.

Цига цIаьхха са терам тIазоар ю шийна: цхьаь юкъхьежа листа кIуж а болаш вола ондорча дегIара эпсар, шийца гIулакх деш бараш сихвенна цхьан хIамашва духтIабаха гIерташ воллар, карта тIа гIолаа юньюкъе дIа-юта лестабеш цIенъоалам а болаш. Семинарски занятешта кийчлуш бар М. В. Фрунзе цIерагIча Военни академе дешабагIараш, хIаьта майор Карев Валентин оперативно - тактически декхаро лерхIар царна дIахьехаш вар.

Каревца къамаьл деш тхо долча хана цо цецваьнкхар со цхьа моллагIвола доажарой мара воацача цун Iимерзача оамалаша, камаьршача дего, оперативни искусства даькъе военни Iилмана эггара тIехьагIа карегIдаьнарах кIоаргга довзаш хиларо. Цудухьа, кхетадеш ма дарра, юкхера хьовшал тоха доггъттар са факультете дешабагIарашта шиъе дикагIчарех цаI волча цу Iимерзача эпсараца.

Военни академе деша оттадехьа эпсара наьгъ тIа Валентин Михайловича кIезига нийсъеннай цунна хала а, дика хетараш хулаш а, цхьаза дог тохадолийташ а йола минуташ.

...Майдан тIа нийсача мугIаретIа отто латтар Забайкальски военни округа цхьан соединене тIемахой. Караебараш Iомабарш кхетабарсн гIулакха а, хIаьта ниттта целиниц хьувкъам чуэпача хана а дикагIа белгалбаьннача эпсарашта орденаши медалаши хьошарах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чIоагIа оаз а йохийташ Iодешаш вар дивизе штаба начальник.

Ишта гIулакх деш ба вай махкахой

Эггара хьалхара совгIат

«Рота личния состава тIемеи политически гIулакхаш Iомадеча доккхий хIамаш карагIдуаларах, чоаллане тIема техникен гераи геттара дика Iомадарах, хIаьта ниттта целиний хьувкъам чуэцача хана карарчарна кхетаме кулгалдарах, — йоахар Указа тIа, — «Знак Почета» яха орден лойна капитана Карев Валентин Михайловича...».

Шийна хьахезачох шекваьннавар Карев. «Са цIи мукъагIа ярий-хьогI из яьккхар?»—аьнна хийттар цунна, кхыметтел веха а хьайзар кIезиг-дукха. Цхьабакъда, полка штаба начальника шийн ханнахьа дог уваоттадир цун.

— Волле, Валентин, хьона хьоммадаьд из совгIат, — Каревна шорттига гола а Iетта аьлар цо.

Валентин цу сахьате шийн са метта а доаладаь, раьза хиина бIаргаьежаш ноакъостий а болаш, ког нийсбаь тIа а боахаш, соединене командира дIатIавахар. КIайбенна корта а болаш волча инарало, цецоне дIатIаваха орден чуулла кIоашиг хьа а ийца, динагIволча эпсарга дIаелар из:

— Деза совгIат даькъала хилда хьа!

— Советски Союза гIулакх деш ва! — курра моп делар Валентина.

СовгIато чIоагIа гIадвигавар къона эпсар. Даьхенна баркал йоахар цо шийн хьаьналча къахьегама сел лакха мах барех. Цо дика кхетадора, маьршача дешара шерашка дикагIчарех дикагIболча эпсараштa мара, шоай даьйи даьдий наькъагIа, герз бе а делла вай Даймехка сийн кортамукъалей лорвеш лаьттарий накъагIа болхараштa мара орден лургйоацилга.

...Город Грозне болхлочун дезале ваьв Валентин Карев. Юкъера школа йистелхьикхачул тIехьагIа Орджоникидзевски военни училище деша вахав. ЧIоагIа саиъердалуш безам тIабахан чакхдаьхад дешара шераш. Училище вахав коммунистий ленински парте мугIарашта юкъе, царца ца хилча шийн вахарах шийна вахар а ца хеташ.

Дика чакхъяьккхай Валентина училища. Цул тIехьагIа, гIулакх де дIахьожавав из Забайкальски военни округе. Эггара хьалха цига нийсъелар кьонача эпсара командирски балха хьалхаш. Цхьабакъда, тIехьашка валанзар. ТIавийроза шийн шера болх баьчул тIехьагIа тIехдика взвод хилар цунчох. Цу сахьате терхалир Карев. бе боагIача тайпара мах бир бокъонца волча эпсарах дахка дезаш долча цунах доахкача деналечен кхетамечен гIулакхий, педагогически методически даьней.

— Рота дIаэца, — аьлар полковника. ТIаккха, цхьан юкъа йист ца хулаш а лаьтта, дIехо аьлар: — Хьа декхар да, шоай взвод санна тIема гIулакхаш тIехдика хоаш из яр.

Полка командира предложенена кхы духьале ца еш раьза хилар Валентин. ТIехьайнсд рота яр по дIанйцар. ХьалхагIа гIулакх деш хинна, тIема гозвал шаьръяь баьнна тIемахой запасе бахабар, хIаьта цар когаметта хьаьттараш опит йоацаш бола кьона салтий бар. Вешта, кхы дисциплина а ялар дикагIчарех. ХIаьта а хаьонех кхераваланзар Валентин. Шийн гIулакх геттара цIена леладеш хиларах, организаторски кхетам боккха хиларах, теоретически кийчо дика хиларах кхыметтел тоьал шаьрбенна командираш а цецбоахар Карева. Къахьегар цо, салаш ма дарра, сабелгало наьча дийз бoад кьовлабаллалца, сержантехи эпсарехи, партийни комсомольски организацеех кхетаме ног-гIортолга а еш. ХIаьта, ше лийрхIар кхоачаш а дир.

Ши шу даьнначул тIехьагIа тIехдикачарех хилар цун рота. ХIаьта цу гIулакха мел къахьийгадар, низа хан дIаяхнийтаар, хетаргахьа, лаьрхIа варгвацар. Рота командир хинначул тIехьагIа кхетадир Карев Валентина, шийн балха тIара кертера моттиг малагIа я хар эпсара мел лоархIаме да. ХIаьта, цунна из кора а йир. Кора а йир, нот а аьлар.

Дукха ха яладехьа лакхагIча гIулакха тIа хьожавир Валентин — батальона командира заместителалла. Цу лакхагIча гIулакхах а геттара дика лоархIавир из. АргIанара военни чин делар Каревна — майор.

1981 шера гурахьа М. В. Фрунзе цIерагIча Военни академе деша вода Карев. Юха а тIагIертта, хIара денна къахьега дийзар оперативно - тактически искусстве, марксистско - ленински Iилма, кхыча дисциплиний знанеш Iомакра. Цудухьа ше ма варра чуэелар из дешарах.

Цигa, лагерни сбораш йолча хана, дивизе командира декхар кхоачашдеш вар академе шоллагIча курсера дешархо майор Карев. Цига мел хиннараштa дика а хеташ Валентина сихен нийсен решенеш йора хIанзарча тIема эггара чоалханеча хьалашка. Доллача хIамах гуш дар, кьона, кхетаме эпсар опыт йолаши денал долаши волча военачальника талантах кхуш латтилга.

Ха чакхъяргья, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен хьаьналча болхлой воIо майора Карев Валентина академера дешар чакхдоаккхаргда, цул тIехьагIа эскаре юха а ваха, лакхача говзалца Iомабергба вай Даьке тешаме герза низаца лораергьераш.

А. ФЕДОТОВ.

Цхьан ферта истори

Тхьо шу хьалха, август бетта цхьан сейрийна парте обкома политпроса цIагIа хилар грозненцийн СССР летчик - космонавтаца, Советски Союза ТурпаIаца, Владимир Михайлович Комаровца вIашагIкхетар. Цигача нийсвелар со. ЧIоагIа безаме чакхъялар из сайре. ДIа-хьа къамаьлеш дь баьчча пионераша даьхьела вийцар космонавт, тийлар цунна дукха совгIаташ. ХIаьта, цу хана Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председательиошача Алмазов Ильяс Абдулаевича, республика къахьегамхошкара совгIата В. Комаровна елар тIаккхуллию ферта.

— Ер, Нохч - ГIалгIайчено хьона луш дола совгIат да. Массаьмарше волаш лелайойла Iа из! — аьлар цо.

— Укх фертаца цхьанна а планета шаллургвац. Дег тIера баркал шоана, — аьнна жоп делар В. М. Комарова.

Из ва, ферта тIехкелла сцене тIе летта космонавт, зала чу гулбенначераша дийтта тIоараш массаза а дегалетт сона. Бакъда, цунца цхьана массеза шере дегайох сона цхьаькха цхьа тIема шерашка тIемашкен походашкен лелаь, массексаза гаргаш пхорни чакхдийна, турпалий цхьи тIехса лоамарой ферта.

Цох лаьца сона дийцар тIема шерашка 242-ча Краснознаменни Тамански, Кутузовски II степена ордени лелалча горнострелкови дивизе 890 полка медсанбате лор хиннача, хIанз отставка вахача подполковника Г. П. Лисица.

Вайна ма хаьа, 242 горнострелкови дивизи вIашагIтоаер Грозне. Цул тIехьагIа, цо дакъа лаьцар Харьков, Купянск, Чангаш - Гусарова яхача городашта юкъе латтача тIемашка. 1942 шера август бетта дивизи тIеттьхьлар Марухски Клухорски лоамех. Из шу чакхдоалеш Зугдиди яхача городе юкъе вIашагI а ела, дивизи Ингури яхача хи юкъе гIолле хьалхаьккхаьа дIахъар. Лакхерче Сванете из хул Местиа, Бесс, Донгуз - Орун яхо лоамаш лорадеш.

Цу моттигашка к Джвари яха вIашагIо юрт. Укхаза массехк дийнахьа салаьар духьа соцар цу дивизена чуйоагIа 890 полк. Цун командир вар майор Шостак Петр Трофимович.

Шостак дукхано тIемашта юкъе дакъа лоаца, массеххаза чоьнаш ю, денахи къахьаш долаш эпсар вар. Полна массанена а дукхавезар ка, геттере лакха дар командира сий.

1942 шера 7 ноябре, Сийлахь - боккха Октябрьски Социалистически революци хьахкина ди дезде полка къона эпсарашца Шостак дIавийхар Джварски юрта Совете. Дезаче цIейца массане а даькъала вийшачул тIехьагIа, ферта эггара къаьнегIа волча воккхача саго совгIате Шостака елар, хьалха дукха лелаь йола тIаккхуллию ферта. Ше ферта дIалуш лоамарочо аьлар:

— ЦIена-м ма яр, цхьабаьнда, дукхазза тIемашка, довнашка хинначо укх фертаца я Кавказски лоамашкара йоаяа.

ЧIоагIа дог тохадена цхьа шийн из П. Шостака. ХIаьта, цIейн дезде, йоаш боаллале, цу сахьате ферта тIа а кхеллe постешка хьажа ваьар. Цул тIехьагIа, цIаккха а къастендар из фертацара. Цо вIоахора из Iан шийна байсашка...

1943 шера 29 январе полк гульмар Шапсугски яхача станицане цхьа километр мара гаьна йоацача моттиге. Хьалхашка латтар безктохаме декхар — фашисташа дIалецаце гул хьабакхар. Соцам бэьбар моастагIчоа бийсана тIалата. Цу гIулакха вIашагIхьеллар, полка командир хьалха а волаш лерхIа отряд. ХьалхагIа моастагIчоа йоаххий топаш а йийтте, отряд дIахьалхенахьа ялар. МоастагIчун низаш дукхагIа долаашехьа, айнар тIалеттар геттара чехке, денал чIоагIа долаш хиларах цу сахьате перзанг воккхам хIоаллар из. Доккха денал, кьонахчал гайтар укхаза эпсараша а салташа а. Бакъда, цу тIем тIа массенена а чIоагIа халахеташ доккха зе хилар полка а. Геттара хала чов йир командира Шостака. Лоамарочо цунна совгIате еннача ферта тIа а ейла, тIом латтача моттигера дIахьийхьар из полка парторга П. И. Ерофеевен оперуполномоченни В. И. Савенкон. Из дар ферто Шостака тIехьара дие гIуллакх.

Цу тIема йиста хиннача санитари рота командир Г. П. Лисица чехка хьежар Шостака чоьнига, тIаккха гIагIанe вахар. Чов кIоарга яр. Из Iоахкала кIаьлаврахxилларах тешаш бацар. Цу хана хьетIаккхьачар дивизе командира инарал-майора П. Т. Лысенков машина. Шостак цу чу дIачу а вилла сихха медсанбате вахьар Г. П. Лисица. ДIаьош, хьатIайэлла хьежар Шостак, бакъда, низ тоаьжар. ТIаккха, дукха зене шийн деттагI хиннна Г. П. Лисицага йистхилар: «Талаш а со Iоажалах кIалхардовлалой. Нагахьа санна, со лай са ферта хьайна дIаэцаргьа Iа...». ХIаьта, уж деношк аьнна воаллаш; кхерам чура ваьлар из.

Медсанбата, медицински гIулакх дара йоккхагIйолча лейтенанте Третьякова Еленай хIара майор Шостак кхийзар. Лечу хана цо тIехьара аьнна дешаш дар: «Са ферта лора Лисицана дIалелаш. Из тIехьаха берлине яьча елалеш цунга».

Командира весет дизза кхоачаидир Георгий Павлович. Третьякова Елена тIехьагIа Г. П. Лисица сесаг хилар. Массаза а дегалетт царна сийдола майор Петр Трофимович Шостак. ХIаьта, командира ферта цар дезале реликви хилар.

ХIанз уж бахаш бе Архангельске. Георгий Павлович Архангельски медицински юституте кафедра заведующи ва. Елена Семеновна — фусамнана.

1975 шера май бетта, Сийлахь-йоккхача Котальн 30 шу дузаш уж хилар город Грозне 242-ча горнострелкови дивизе ветеранаш вIашагIкхетача баьхха. Цига дийцар цар, шоаш чIоагIа йоакхо эш лелаена кавказски тIаккхуллиена фертагIа лаьца. Цу къамаьла теркам тIабахар цу вIашагIкхетара юкъе дакъа лоацаш хиннача № 15 йолча Грозненски школа-интерната следопытий.

Цар дехарах, Елена Семеновнаи Георгий Павловичи хилар цу школа тIема сийлен музее баьхка. Цигача цар дош делар из тIема ферта школа музейна совгIата дургъя, аьнна.

ХIаьта, Архангельске цIа ма кхаьчинга шоаш аьннар цар кхоачаш а дир. Цул тIехьагIа нийсса цхьа кIира даьлча ферта школьни музее хьалъэлла уллаш яр.

ХIанз из ферта, школьни музее геттара еза реликви лоархIаш я. Цунна юкъе дешархой торжественно дIанийбу пионерала, комсомола. Укхаза цар дуз бугь бирсача тIема шерашка шоай синош кхо ца деш вай Даьхе лораьчар тIема традицеш лорeа.

Ю. ПОВАЛИНА.

СУРТА ТIА: Г. П. Лисица; г. Грозне № 15 школа-интерната музеера тIаккхуллиена ферта хьегейташ а цу музея директор, 10-ча класса дешархо Аза Тумгоева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ВЕТЕРАНАШ ЦIАККХА КЪАЛАЦ

Дикка ха яьнна Сийлахь-боккха Даймехкан тIом чакхбаьлла, Бакъда, хIанз а тIехьа хийла духьала уьт Макшарипа тIема сурт, хийла гIанахьа духьала боагIа шайца тIем тIа дагъа лоацаш хиннд, Даьхен юртамукъале бахьан шоай синош дIаденна ноакъостий, доттагIий. Цигьа бийсан юкъе сомаваьла къамарге шод етте, бIаргашка хий кхаьче дагIа, тIема ветеран...

ХIаьтта, кхайна вIашагар вар Назрановски районерча Экажкъонгий юртара Угурчиев Iумий Макшарип 1939 шера Советски Эскаре гIулакх де водача хана. Укхаз лоIам кхоачаш а беш Тамбовски областерча Кирсановски тIема училище деша хьожаву из. 1941 шера гитлеровски Германи вай Даьхена тIалатача хана дийна чала воаллар Макшарип. Кестталашка кьона лейтенант Малхбузен фронте 64 йолча дивизе 30-ча стрелкови полка взвода командиралла хьожаву.

—Хала денош, бетташ дар уж вахьанца тIом болабеннача шера хиннараш. Герза кхоачама тIех вар моастагIа. Цудуххе дIалуццар цо вай городаш, юрташ. Цхьабакъда, вай лаьттан хIара чIегIнаг бахьан долаш дукха зе-м дора цунна вай, бIухоша. Цигарчоа тIехьашка довла дийзар тха а. Ниттта фашистски низ цхьан юкъа тIех а хиния, тIехьашка дуалаш дукха йоккха йоацача юрта моастагI соцаве, кхы хьалхашкахьа гIоргвоацаш, приказ делар тхона вай командоване. Цига денали майрали гойташ латтар вай бIухой, хIаьта моастагIий кхы хьалхашка баха ца а могаш бисар. ВIашка кач даха летар тхо фашистех шоллагIча дийнахьа. Сона цигга хала чов хилар, настара тIехх а лоацаш кхийттаяр мина гарг, — яхаш дагалувц тахан Макшарипа.

Подмосковьерча цхьан госпитале шин-кхаь бетта дарба даьйча тIехьагIа юха а Даьхе лорае вода Угурчиев. 1941 шера ноябрь бетта деза из хул Белоруссе тIемаш деш хиннача 67 дивизена чуйоагIача 33 стрелкови полка пулеметни рота командира заместитель. Укхаза 1942 шера Iай цце тIехханарца моастагIчун вIашттIехьдоал акхар ротана го бе. Цу гоина юкъера арабовла гIертарах хIама хургдоацилга хайча, Брянски хьунаш йолчахьа чуболлалу Макшарип а цунца дийна биса ноакъостий а.

— Аза дезе, — яхаш белгалдоах Угурчиев Макшарипа, — моастагIий хаул чу бовла ца букьаш хиннилга. Царна хеталора хIара хана тIехьашка советски салте шоашта къайлена вагIаш ю. ДукхагIча даьгъе-м из ниттта да а дар. Белоруссерча партизанашца чIоагIа сеготдора фашистий, фронте дIахуа яьча, тIема техника, салтий тIабола эшелонаш лелхийташ. Цар ниттта хIаламйора доагор латте безаш, кхыдола зенаш дора.

Ниттача партизански отряда тIакийсъелар акхар подразделени. ДIахо, цхьана моастагIчоа духьала тIом бе лаьрхIар.

— Шаьра дагадоагIа сона тха партизански отряда командир хиннача Галоев Александра сибат. Геттара майра, денал долаш вар цу хана 25 шерал тIех хургдоаца командир. Цига февраль бетта цхьан дийнахьа сон тха ротера кхо бIухон тIа а ийха тхона хьалхашка декхар оттадир Галоес, тIема техника тIайола фашистий эшелон эккхийта еза аьнна.

Беттача бус дазар тхо из декхар кхоачашде. Нийсса 22 сахьат даьлча дIакхаьчар машинанаш бовча. Рельсашта хIал минаш а ехка, техника моастагIчоа ца хулуш тIехьашка а даьна, шиъ кхо километр гаьна даьнначул тIехьагIа сабар де лаьрхIар оаха, фу хул хьажа. Поезд ирга дукха хьажа дийзар. ШоллагIча дийнахьа делкъийна гаьнара хезар паровоз цIогIа. Из яр моастагIчун эшелон. Оаха минаш ехача тIакхаьчача, лерга кIаша боаттIабеш сомна тата цаьлар. Цул тIехьагIа, цига хиннар вайна веза чоа ма гулда! Разведка цу операцех лаьца бенача хоамах хайра тхона цига моастагIчун 10 танк, шиъ самолет, кхы дукха тIема техника йохаьлга. Из операци яр бахьан долаш тхона кьаьнена ТIема ЦIеча Седкъа орденаш елар.

Брянски хьунашка 1943 шера сентябрь бетта Эскара инарал Н. Ф. Ватутин командарах хиннача 10 эскара моастагIчух гIо боле а беш цунца вIашагIкхийтар М. Угурчиев юкъевоагIаш хинна дивизи. Цу шера октябрь бетта Макшарип, хьожавир г. Орджоникидзерча Пригородни района военкомата инструкторалла болх бе.

Укхаза а шийна тIадилла декхар дизза кхоачашдеш хьаьенав из. 1947 шера денз Киргизски ССР г. Фрунзе машина тIа водитель а волаш маштара фронте къахьегаш хиннав Макшарип. ХIаьта, 1961 шера денз 1981 шерага кхаччалца Грознерча 1737 автоколонна водитель волаш болх баьб цо. ТIем тIа санна денал гойташ цо бaь болх бицбаьбац Даьхено. Из ва нийсагIчех иттлагIчех пятилеткай ударник, ниттта массехк шера «Социалистически яхье котвьннар» яха знакаш а еннай цунна. ХIанз пенсе ва тIемен къахьегамен ветеран, отставкера воккхагIвола лейтенант Угурчиев Iуме Макшарип.

— ЦIаккха а ма гулба вайна тIом, даим хилба машар! — йоах цо тахан.

А. [illegible]

ХАЛА ХАНАШ

Ветерана дагалувц

Iалымате чоьлана де яр Сийлахь-боккха Даймехка тIом болабаьлла хьалхара шиъ шу. Ма дагара тIемаха кийчлуш дехьа-сехьа кхуьдаш тIема гIадгIаран доккхаш фашизма кхо лелар. Эггара чIогIагIа советски нахьа дега сатам бобба къуьлаш хиннар: гайна е ганза вайца тIом ца хила хьоабеш фашистски Германи [illegible] хIарне кхетадеш хилар дар. Ма дегара фашисташ вай махка тIехьаха гIерташ сабIарадения оерцагIа баьнна духхача капиталистически махкий кулгалел а бар. Цунах лаьца хIара денне радиос, газеташ дь хиння хоьмаш дар сагатдейташ а са сахьхдовлаш а. Цу махкий питамца, дега а доецаш, финнаш вайна тIом хьовбир. Цу хана Назрановски районкомитета зазелени аьар аз цу тIом ца хахийтар дехаш. Аз мо цу хана духхане ваьнача курсаш хьейхийллар Назране. Эскере дIа а ца дугош, тхона гIулакх Iомадеш йола курсаш хьейхийллар Мазране.

1940 шера 25 февраль тIеоттаьца цига дешаш хилар тхо. Цу дийнахьа тхо дIахьожадир Рогачев яхача Белоруссерча городе. Дукха ха ялалехьа цигара Слуцк оалача городе дIадигар. Оаха дакъа лаьцар цу хана вайх хьакхеташ хиннача Литва, Латвия, Эстония зайкъаьц хьийха цига чудехача Советски Эскаре доавъоашц Iалламате чIоагIа гIадбаха, белаш, цIе байрекхаш, зизаш бе доахкаш духьала ухар вай бIухошта цигарча городашкара, юрташкара нах. Дувцар шоашта дегалаттар кхоачаш лийнад яхаш...

Эггара хазагIа а ширагIа а ха яр Польшера Бельск яхача городе тха часть хьовлаьр. Польшеца немцашна тIом хьоабаьчул тIехьагIа вай эскаро мукъаьякхар буржуазно - помещичьи Польшас Советски Iаьдал долаш дIалийца дияна Украина а Белорусси а малхбузехьа ядда областаш. Немцашта а вайна а юкъерча цу кердача доазоне нийсделар тхо. Хала дехьа немций бар, хила сехьа — тхо. Цига 1941 шера 22 июне чухьийлар тхона немций. Дийна волча хана дицдургдоацаш Iазеп дар из, тIема гIирсах шаза хьаррабиша моастагIа вар дайца лата эттер. Цхьатара дацар тха низаш. Аьча-м тхо цар а ечар, бакъда дика хьал-м царга а хилазар цу денош. Низ ца тоьаш тIехьашкахьа довла дийзар тха. Ше ца Iайшанча атта йовзаргъец из хало. Тха взвода 32 сагах онь сог мара висанзар. Ше дага ца еохаш, боабеш болча ноакъостех къахеташ цар чIир лела дагадолаш бирсдения а дорхдения а летар тхо гIерахочох.

Новогрудок яхача городе дIахьадаьча окружене нийсделар тха. Iалламате къиза тIом бар цига тха хиннар. ДIа а хьа а дукха нах а боабеш хелла кIенталдоьлар тхо цигара. Кест-кеста немций десантаца летар хулар тха. Цхьайолча хана кхы де хIама а доацаш, сов бирс а доря а деле, дегIалдака летар тхо фашистех. Цхьадолча дийнахьа массеханза хулар из тайпа летар. Цуморчe патаре лозаьд кхетам чу воацаш вола со шоайцига лочкъаьаь хиннавар белоруса — вахархочо Бурик Ивана.

ТIом чакхбаьлча Германе латтача вай эскаре 66 гвардейски механизированни полка гIулакх деш хилар со 1946 шера демобилизаце вахийтталца.

Хала ханаш яр уж, сага бIарга ма гойла шоаш.

У. МАРЗАГАНОВ,
тIема ветеран а, инвалид а.

СУРТА ТIА: У. Марзаганов.

«Чечингушстроймате р и а-лы» хьача производственни объединене шоллагIча гIишлош материалий комбинате къаьстта дика къа а хьеган, башха-дика толамаш доакхаш хиларда белгалваьлла ва болхло М. Хлыстов. Из ва нагарлой хьекамча а.

Хьинаре къахьегарал сов-гIа, цеха партийни организаце секретара заместитела, декхараш массала а цIена кхоачашдеш хьаворгIа М. Хлыстов. Дукха совгIаташ тийнрад цунна. Царна, юкъе я Къахьегама ЦIеча Байрахха орден.

СУРТА ТIА: М. Хлыстов.
З. БАТЧАЕВА сурт.

Ах процент лохдича...

Шиъа ахи шу хьалха партен правительствая тIайпар «Вийдала, доагора-энергетически, кхийола материальни ресурсаш кхояра а царех дикагIа пайда яйбара а» хьакъехьара соцам. Цу лоархIамеча документа тIа кхом бар лоархIамегIа хола боахама а политически а декхар хилар хоадам а беш, из кхоачашдара йола нийса программа еннай.

«ХIанз кхом бар, халкъа рузкъана хьурмат делга да — из вай планий баьъдолаш дар да», — белгалдаькхар КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленуме.

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш ларде а лувдаш Нохч-ГIалгIайчен производственни коллективаша докккий социалистически декхараш тIаййцал 1984 шера — арахецача продукцега дIабода мах 0,5 процент лохбе.

Вай республикана из да промышленносте гIолла материальнии, къахьегамен, финансовни ресурсаш 9 миллион сома маьха кхояр, юрта боахаме — 1,5 миллион сомен гIишлош хьалъеча — цхьа миллион сомен маьха кхояр.

Дикка дукха хьурмат де лерхI транспорте, торговле. Халкъа боахама кхыча доакъошка.

Республика халкъа боалам дегIаахарде цхьана тIатIа дукхагIа еша хул материальни ресурсаш. ХIанз республикерча промышленносте цхьан дени бийсанен дIайохийт 5 миллион сома маьха материальни ресурсаш. Цудухьа таханарча декхарех кертторчарех цаI да а хIара коллективе массе а йолча материальни, къахьегама, финансови ресурсашта кхом бара цIенхаштта тIахьожам лоаттабар.

Республике кIезига яц материальни ресурсаш кхояра тIехьа перрагIа а тIагIертта а къовсам лоаттабеш йола производственни коллективаш.

«Красный молот» заводе 1983 шера еррига арахецача продукцега дIадодар планагIа лаьрхIачул 80 эзар сом лохдир, цу даькъе кхоьь материальни затраташ 51 эзар сома маьха хилар.

Арахецача продукцега дIабода махи материальни затраташи кIезигъяра даькъе дика толамаш даьхад «Электроприбор», «Трансмаш» заводий, «Грознефтехимремстрой» треста, кхы дукхача предприятей коллективаша.

Республикерча предприятешен организацешен 1983 шера кхоьйй 7,3 эзар тонн Iаьржача металла прокат, 6,1 эзар тонн цемент, 1,9 эзар кубически метр хьун материалаш.

Кхом бар — коммунистически оамал, из хьадека деза хIара сагагара ма могга, хадденза тIагертта. Из дувца дезаш хул цхьайолча предприятей кулгалхошка. хIана аьлча, цар яхачох кхом бара тIехьа ба уж, гIулакхага дилача цу даькъе деш хIама а дац.

Цхьайолча предприятешка хIанз а тIехьа дукха балха ха зехьа йоаю, брак йолаш продукци арахец, хьурмат ца деш дIаухийт доагор, электроэнерги.

ДоагIачул дикка дукхагIа условни доагор доадаьд «Севкавнефтегазпереработка» яхача объединене, «Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединене, цементни заводе — йовхала энерги. ЙоагIачул дукхагIа электроэнерги йоаяй цементни, биохимически заводаша.

ГIишлош хьалъеча моттигашка сихагIа порядок е еза, хIана аьлча, цига хIанз а тIехьа дукха йоаяй цемент, етта кирпичаш, кизгаш, хьу, металлоконструкцеш, дIададанза да уж дIа-хьа вахулаьа-га а.

ЛоархIаме гIулакх да доал доацаш рузкъа доадеш йола моттигаш, халкъо хьаькъаллар бе-башка ца хеташ тесса леладеш йола моттигаш йовзийтар.

Кхом барах хьурмат даран тIехьа лоаттабеш бола кьовсам лоахха йола вамзонеш ю. Из я вай боахама доалдира йола метод, производствана интенсификаци яра, экономика эффективность лакхъяра йолча рычагех керттерчарех цаI. Цунах бокъонца эца а хоьш пайда эца беза хIара болхлочо, специалисто, кулгалхочо.

П. ГРЕБЕНЩИКОВ.

РЕЙД

ИЙРЧА СУРТ

Мишта а доагIьарий кхоачам кIезигагIа болча районех болаш укх Iана кIел дахад МагIалбикера боахамаш. Цо дIадех фермашка доахан леладерашкара, боахамий кулгалхошкара, специалисташкара кхьа килограм а зехьа ца дойтиш кхом бар, доахан дуаргдолаш кийчдеш доакъарех пайда эцалга, мала лоъ ца долийташ онда доалаш хьайбаш Iаштара доахкига Iалашделга. Мишта лел Iай доахан кхабара гIулакхаш МагIалбикерча боахамашка? Цу денога хьежаш хийр укх деношка тха газета рейдоша бригада.

Эгтара хьалха тхо хилар «Луч» совхоза доахан кхоабача ферме. Дий бIаь совгIа бежаш да укхаза укх Iай кхоабаш. Царех 123 етт ба. Болаш кагий доахан да. Онда хиларга дилаача доахан во дац.

Ферма болхлоша яхачох, рационах хIара дийнахьа парна лу йиъ килограмм ча, 30 килограмм силос, 10 литр муж, 25 литр барда. Доахана ондалга хьежача гуш да пох кхоачам хулга. Иштта гуш да доахан хан-ханнахьа цIен ца делга, кIалхьарпар ца хуаацилга, фега ара ца доахилга BIexa да уж.

Из а машенна Iатиъаш да Цулухьа ер шу доладелча деноз машенаш районе эгтара тIехьа латтарех йолаш хьайоагIа совхоза ферма. Январь бетта шура якхара план 55 процент мара кхоачаш ца ъяц укхаза. Районерча боахамашта юкъе эгтара тIехьа я совхоз шу хьоахама. Кхоачашдац ферма шура якхара декхараш укх бетта а.

Укх тIехьарча хана лакхдала доладеннад ферме масла. Масала, хIара кхоабача Iаттагара йоакха шура 8-ча феврале 2,9 килограмм хиннача, хIанз из йиъ килограммал дIатIехьъьнай. ХIаьта а соахка укх хана хиннача боарамга дIакхаьчаш.

— Укх тIехьарча хана кхоаза детта доладаьд мара дахна доахан, — дувц доярка Хашиева Фердоуса. — Из бахьан долаш дикка лакхбеннаб хIара дийнахьа ферме йоаккхача шурий боарам. Доахан лахнарга хьежна дIато кхы а лакхлурга ферме машне.

Нийса аьлча, «Сагопшинский» совхоза доярка «Лоха хIана лу шурий тоатоль» яхача материала тIа. Тха ферме а долаш да по белгал мел даьха кхоачамбоацараш: боагIача боараме доакъарий кхоачам бац, доакъарий цех яц. Ча ше долчча тайпара дIахьалхаца дехи, доахана Iунал дара балхаш кулг-мара де деза, ханнахьа доакъар хьатIа да вIаштIехьа ца доалаш моттигаш нийсло, дахка дезденна доахан латта моттиг яц, кхыметтел доахан цIенде аккхаш а лац тхона — ханнахьа. Уж кхоачамбоацараш деларе лукка дикагIа хила йиш яр тха ферма болх.

Цул совгIа, цхьаькха а да тха балха чIоагIа Iатиъаш. Из да совхозе берий беш ца хилар. ЦIагIа зIамига бераш долаш ба дукха кхалнах. Царга хьажа саг ца хилар бахьан долаш пагIа багIа безаш хул уж. ХIаьта тхона ферме доярхаш тоъац.

Геттара ийрча сурт дар «Кавказ» яхача совхоза шоллагIча ферме тхона бIаргадайнар. Чухь бIехен тIаьдеи я. Хьамча иккаш ца хнача юкъе гIолла хьалвахха йиш йоацаш коача цIола я чухь латташ. ХIара Iетта юкъе хьагулдаь латташ коачи кхо да, цхьаццаболчах хургйолаш. КIираш кхо арадаьккхадаш аьнна хетаргдолаш да гIулакх. Из а мара лафета тIа а дотташ арадаккха дезаш ба доахан леладераш. IуйрIина 10 сахьат даьнча ха яле а, из арадоаккха трактор хьакхачанза яр. Цу бIехача моттигашка дийша дадар цхьадола доахан. Иштта я бахна безбенна бархI етт латта моттиг а. Укхаза нахага болх бубалар тамаш йолаш да.

— Шоана гучча тайпара да-кх тха гIулакхаш. Къахьегам аттача бакхара совхоза кулгалхоша деш цхьаккха а хIама дац, — дувш балха хьалхалаттача доярка Исаева Алинс. — Цхьан бус хьаIов тхона еррал кхо. Из а дукхагIар хьаьш лоха, хилар бахьан долаш доахана хьаракхуса доакъар да. Кхом бецни цун? Иштта доакъара кхоачам кIезига болча, из кIезигагIа зехьа довргдолаш вIаштIехьдаккха доагIар. Цу деша сагота бац совхоза а ферма а кулгалхойи специалисташи. Ший лерттIа дIа ца йоллар бахьан долаш доахана юргIовлаш йохкенна а сацос...

Соахка доакъараш Iалашдеча хана 800 тонн силос, 80 гектара тIара хьекха 160 тонн йол йоккхаллийтай тха совхозе. Из бахьан долаш хIанз Iай лерттIа доахан кхаба йиш йоацаш дисад тхо. Доакъараш Iалашдерий бехктокхам лоха хиларца мара дац. из хIара даькъе болх бечар шошоай декхар дизза кхоачашде дела доахана маша лакхдара, яхаш чIоагIа нийса язду «Сердало» газета тIа Коригова Банате. ДIалуча доакъарашна хьежна лоха да доахана маша а.

Кхы а зогIа да гIулакхаш Томов Махьмуд заведующи волча совхоза доахан кхоабача цхьоалагIча ферме. Лакхе мел дийца кхоачамбоацараш кхы а дукхагIа да цу ферме. Укхаза доахана лур чаи телха силоси мара яц. ШоллагIча ферме чах яь гранулаш тел. ЦхьоалагIча ферме уж а яц. ХIана аьлча, гранулаш еча совхозерча агрегато цхьан сменах мара болх бац. Шин сменах цо болх бергболаш вIаштIехьдаккха йиш яр гIулакх. Цу деша йоакхо еш бац совхоза кулгалхой.

Совхоз лоархIаьлац январь бетта шура якхара планах. Соахка укх хана хинначул кIезигагIа я фермашка хIара Iаттагара хIанз дийнахьа йоаккха шура а. Къаьстта гIийла а кIалдиса а да совхоза фермашкара зIамига доахан. ЛерттIа ца кхабер керттера бахьан долаш, алхха ер шу доладелча деш денна а вIье ца далийтара урс хьекха а дIадаьлад совхозе 44 бежан. Геттара сиха оарцагIбаьлла гIулакхаш ца хувее бIаьстангахьа дIагIертача кхы а дукхагIа воралла доара кхераш болаш да совхоза доахан.

Мишта кхачийтад оаш доахан кхабара гIулакх иштта хьалага аьнна дIахаьттача, летиъаш бе совхоза специалисташ.

— Ферме, ма леладеча отарашка балкага кьажа, тIахьожам лоттабе. эшача де йиш йола новкъостал де ханнахьа дIа-хьа даха йиш йолаш дац тхо совхоза директора транспорт ца ялар бахьан долаш.

Къаьстта чIоагIа тамаш яйташ да Iай доахан кхоабача иштта ивакъела эттача хьалашта совхоза партком юста ра хилар. Цун декхар ма дий директоргара, специалисташкара, фермай кулгалхошкара, кхыча коммунисташкара шоай декхараш дизза кхоачашделга хьадеха, нагахьа цар из ца дой цIенхаштта партийни бехктокхаме оза. Iай доахан кхабера дош дийладац парткомо, цхьаккха саг бехктокхаме воаац. Лоацца аьлча, цу лоархIамеча деша юстара я совхоза партком тахханалца.

Совхоза паркома секретарь партийни балха опыт йоацаш зIамига саг ва. Укхаза цунна новкъостал де доагIар КПСС горкома юртбоахамеи организационни балхеи отделаша. Из новкъостал а хиннадац.

Укх шера Iай доахан чуоттадеча хана эгара кIезигагIа доакъарий кхоачамболаш яр ГI. Ахриева цIерагIча совхоза доахан кхоаба ферма. Цул совгIа, кхыча боахамашкара хьавIашагIтеха цамогаш дола доахан да укхаза леладераш. дукхагIча даькъе песний лазараш дараш а долаш. Цу ферме гIулакхаш кхы а ниэттъаьла хургда аьнна хеташ дар тхо цига долажча хана.

Цхьабаккъда тхона хийттар пийса хинна дацар. Доахани Iаьсийн датта моттигаш чухь цIена, екъа, достам болаш яр. ХIара етт латтача хьалтеха дар цун паспорт. цIи, ха, массаьлагIа бахкаш ба ха йиш йолаш. Иштта паспорташ дар керда даьча Iаьсий дадача клеташ тIа хьалтеха а.

Ферме бар совхоза вокхагIвола ветеринарий лор, партбюро секретарь, ферма заведующи, дежурни бола доаркаш. Болх беш яр доакъарий цех. Укхаза доахан Iангара дахара деша цIенхаштта йоакхо еш гIуланхах дог лазаши болга гойташ дар деррига а. ЦIендаь даьннадар кхийш, Iуйрнйна дилла доакъар дка доалаш дар доахан. ЦIенан тоьлла тоьдинна ондаш дар уж.

— Укх шера доакъарий кхоачам чIоагIа эзза хиннаб тха, — дувц ферма заведующе Кузикова Алмарес. — Цхьа килограмм зехьа ца йойташ пайда эцаш гIерт тхо доакъарех. Цу гIуликий тхона новкъостал ду доакъарий цех болх беш хиларо. Ота а оаташ, концентраташи патокеи тохаш тоа а деш теа оаха доаханна ча. Дика дуъ цар из. Цул совгIа, тхоай болча кхоачамах силос а тел оаха доаланна. Йол зIамигача Iаьсашта ялла мара яц. ХIаьта ала хIама доацаш дика дIадода тха ферме Iай доахан кхоабилга. Бакъда, цхьацадола хIамаш да тха балта новкъарле еш. Дахха дездена доахан хьакъоастадаь дIаоттаде моттиг яц. Вешта доахан латта моттигаш а яц я...

Районерча кхы пхе совхозе я доакъарий цехаш. Цхьабаькъда, цхьеннахьа а биззача боараме болх беш яц. Цхьаццайолча совхозашка хьалъаь йоллашехьа а цхьацадола доакъош дIадаьха толхаьй дукха мах дIабохийташ хьалъаь гIишлош.

Районерча дукхагIйолча совхозашкарча фермашка Iай доахан кхоабача долаш да лакхе белгалдаьха тайптайпара кхоачамбоацараш. Из бахьан долаш республике эгтара тIехьа я МагIалбика район доахангара шурен дулли даккхара. Цу деша цIенхаштта уйла е еза боахамий а РАПО а кулгалхошеи специалисташеи.

А. ЦИЦКИЕВ,
юртбоахама продукташ шийъяраа дихалаш йолча пачхьалкхен район инспекце инспектор.
Б. ДАУРБЕКОВ,
«Ленина байракх» газета отдела заведующи.
А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкорр.

«Аргуннефтепром» производственни объединене хьа... шаре къа а хьеган, башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьлла бIаьш болхлой ба. Царах цаI ю электрони цехера ... коммунистически къахьегама ударник Демильханов Шахид. Дийтта шу гергга да и из укхаза къахьегаш ... Царна юкъе я «Социалистически яхье ...» синлен Знаки а.

СУРТА ТIА: Ш. Демильханов.
З. АМЛИЕВА сурт.

Къона колхозхо

Даь шу хьалха Советски района Итум-Кхале итт класс чакхъьаьккхай комсомолка Асанова Румисата. Цул тIехьагIа кхы дукха уйла ца еш ХХ партсъезда цIерагIча колхоза Умаева Зедата кулгалдеча тхьамка лелаечча звеноца йолаш болх бе йолалу из.

1980 шера 0,15 гектара тIа из культура хьалкхейир Румисата. Цу ший даькъа тIара 150 килограмм тхьамка лордаш яха езаш яр из. ХIаьта Румисата пачхьалкхена дIачуелар аьннед совгIа яраш цхьоалагIча сортагIа а йолаш 230 килограмм кепатеха тхьамка лордаш.

Иштта дика хьонхамаш даькад Румисата цул тIехьагIа кхы шин шера а. Пачхьалкхена дIаеннай 10 центнер тхьамка лордаш, планагIа дIаяла йоагIараш 4 центнер йолаш. ДIадахача шера а бокха толам баькхаб цо, шин план кхоачаш а яь.

Тхьамка хьалкхедарал совгIа, дукха болх бу Асановас хIара шер-шера парникашка цунна лаьрхIа йола рассада кхееш а.

— Са звеноцарча мехкаршта юкъе эгара дикагIа къахьег комсомолка Асановас, — йоах доихкал а деш Умаевас. — Пятилетка дилагIча шера кхы а хьинарегIа къахьега лерхIаш я Румисат. Цо декхар тIаййцад 0,4 гектара тIа тхьамка хьалкхеде а пачхьалкхена цун лордаш дIаялара план дикка тIехкхоачашъе а. Со теш хьинар долча йоIо ший дош кхоачашдергхиларах.

Укх деношка, Умаева Зедата звеноцара тхьамка леладераш дIадоладе лерхIаш бе парникашкара балхаш.

Х. БЕЛАКАЕВ,
Советски района «Ленинхо» яхача газета корреспондент.

СУРТА ТIА: комсомолка Асанова Румисат.
Автора сурт.

НАХА СИЙ ДУ ЦУН

Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 2 йолча ферме скотник волаш болх беш ва Альмурзаев Ширвани.

— Укх цхьан ферме леларло бIарга ца йойташ цо хьаьнала къахьега тиъаь пхелагIа шу да, — йоах ферме заведующи волча Янурсаев Iэьлас.

Ширванеца цхьана скотникаш болаш хьайбаштa Iуналдеш кхы пхи саг ва. Детта доахан а долаш 541 бежан да цар хий молладеш, доакъар дуллаш, кхы тIа вппараш деш.

— Са новкъосташа а хьинар ца кходеш къахьег. ХIаьта къаьстта дика кхоачашду шоай декхараш Тушаев Хьамзата, Дубаев Лечас, — йоах Альмурзаева.

Цхьа шу дIадахийтац ферма коллективо хьайбай продукташ яхарен пачхьалкхенга уж йохкарен планаш тIехкхоачаш ца еш. Духхьал дIададахача цхьан шера 170 тонн шура планагIа йохка йоагIачул дукхагIа ехкай ферма коллективо.

Укх Iаь замалахьа а шура лаьгI ца йолийташ дика доалду скотникаша доахана. Цудухьа вIаштIехьдаьннад январь бетта шура яккхарен йохкарен планаш дикка тIехкхоачашъе.

Хадданза ший декхараш толаме кхоачаш а деш хьаьнала къахьегаш хьавоагIаш хиларах доккха сий ду Альмурзаев Ширванис ферма коллективо а шоай Котар-Юртарча наха а.

З. ЗАЙНУТДИНОВ.

Хьайбай продукташ алсамйоах

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра, цо дIа ма йоаччa къахьегама овсарле ...

кхаб Грозненски района ОПХ «Гикаловское» яхача боахаме хьайбаш леладераша карарча шера хьалхара бутт. Масала, 108 тонн шура яьнккхай, цох, план дикка тIехкхоачаш а еш, 90,4 тонн пачхьалкхенга ехкай. 94 тонн дозал хьайбашта IотIакхетийтад, хIанале хIара кхоабача бIаь Iетта тIехьа алх Iаса хилайтад.

Шоашта юкъе социалистически кхь а йоаржаль къахьегаш болча ферма доярхаша толаме кхоачашду шоай декхараш. Январь бетта баьча балха итогех хьалхара моттиг хьоажайй Умарова Ваксарена. Цо хIара кхоабача Iаттагара 390 килограмм шура яьнккхай. Цул дукха тIехьа ца бусаш къахьег Сирбиклинова Вайсаре, Вурсагова Марийй, кхыча доярхаша.

С. АУШЕВ.

ДIаяхача замах юхедисача гIулакхашца — лира къовсам

«ОВЛАЯИЙ ЗЕРАТЕХ» ДОЛА БАКЪДАР

Байнача маьха синоша, керттерча даькъа тайп - тайпарча «овлаийй» синоша (шайхий, устазий, имамий, хьажой) дийнабарий укхацIенонна а кхела а дика е во де йиш я аьнна доля хетараш гаьнна хьалхарча хаьарча динагара язычествагара хьанийнад исламо.

Из бахьан долаш, дина фанатикаша, нах «зерате» уха моттигаш леларашен царца бувзабеннача кхыча тунеядцашен бута а ца буташ, сагIаша а дамзаша а цу нах зерате ухача моттигашка боахкача «дикача маьха» синош хьаста гIертар, царна зерате ух динах тешаш бола нах. Лоацца аьлча, шоаш дунен тIа мел яьккхача хана наха хьийгача къахи динах тешараша телача хIамаехи баьхача шайхаша шоаш байна дIабаьнча а баха битац уж.

Нохч - ГIалгIай АССР балача маьха цхьадола дакъа хIанз а динах тешаш бола нах зерате ухача моттигий культаца бувзабенна да хиларо Iалаьмате докхха материальни моральний зе ду. харцахьа боанх динах тешарий санхетам, чоалхане дерзаду кхуш йоагIача тIехьеная ухаш доагIа карзахьлнашташ ...

1983 ш. № 23 болча «Агитатора блокнота» тIера лоац а ь нехатох.

Нохч - ГIалгIай партийни организаце мишта белгалдаьд: «Интернациональни кхетам белара болх толаме бара де дезар да, Iилма-атеистически болх дIахо тоабелга Iалашдар, из болх вIаштIехьбаккха беза националистичексна тIера дина кхоллар хьадоакхаргдолаш а хIаьта ди къаман вивал хилара торонех боаккхаш а».

Iилма - атеистически аналешта пропаганда яра хаьдда хIамаш дага а лаьна тIатеIIа болх бар бахьан долаш тIехьарча шерашка дикка лаьгIденнад «овлаийй» кашамашта зерате ухача маьла дукхал. Цхьабакъда, дина хьехамашта ю эггара эффективнегIа йола пропаганда тахан а цу «овлаийй» кашамашта юхе ю. Масала, «овлаийй» кашамашка нах коллективно зерате баьхкача дийнахьа ца хоьш а цига баьхкарашта юкъе шийсбенна нах, кхыметтел дина юстара латтараш а юкъейза тарлу дина гIулакхашта. Динах тешаш болча наха чIоагIагIа лоархIаш долча «овлаийй» кашамаша хьалхьеш, чIоагIъю цунах тешарий дина уйлаш. «Овлаийй» кашамаш хIана нах дIабехкаш долча кашамашка хиларо, дика въгагIа хулийт дина пропаганда е, хьаду цу гIулакхашка ма эшпарa дола психологически хьал. дукхагIа хулийт зерате ухараш.

Белгалдоаш хIама да «езача» моттигашка зерате ухарех дукха-дукхагIа бераш кхалнах хилар. Динах тешаш болча кхалнахаца «езача» моттигашка ух цар бераш а. ТIаккха бераш зIамига долаш деиз дина гIулакхашка довл, духь-дукхьача суеверех теша долалу, дIаIомаду «езача» моттигех дола наха дувца тайп-тайпара хабараш, мифаш, легендаш.

Зератех доала цхьаькха зулам да, «езача» моттигех антисанитаре бIи хулаш хилар. Цига унахцIена нах ила Iац, дукхагIа ух цу моттигашка инфекцеш йоаркаеш бола тайп-тайпарча лазарех цамогаш бола нах. Дукхахза хиннай республике цу тайпарча инфекцеш йоаржаерашкара наха лазараш дIа а дувлаш, тайп - тайпарча районашка кхала инфекционни лазараш хьовш моттигаш. Иштта, 1972 шера Первомайски Гунин яхача юртаашна чурашта лазараш хилар. Дукхахча наха хилар из лазар — цамогаш бар боаккхий бараш а бераш а. Из лазар хьадена наькъаш чIоагIа техкача, лорашта гучадьлар из лазар наха юкъе дерзча доладенна моттиг нехаха хий мелаш бола хьаст, къоастадаь аьача, Кунта-Хьажий нана йоаллача юкъе дукхувла «деза хий» хилар.

Малаш хиннаб Кунта-Хьажеи цун нанеи?

Мишкара ше цIанача XIX бIаьшерен 50-гIа шераш доладеннача хана Шамала имамата дуьхьала пропаганда йоладьй Кунта - Хьажас (Дагестанера хьаваьнна хиннав из). Из бахьан долаш Кавказера аккхаваьа из Шамала. 1861 шера имамат ехачул тIехьагIа Нохч-ГIалгIай чу юха а вена, зикараш дерий фанатични болама кIийлен тIа имамат юха хьевенна Кунта -Хьажа, цудухьа Новгородски губерне Iовахьийтав из, хIаьта цигга кхалха а ихелхав. Нохч - ГIалгIайчен территоре тIа цун каш доацаш хилар бахьан долаш, культа объект, зерате уха моттиг лаьрхIай шайха мурдаша Ведана районерча Первомайски оалаш йолча юрта юхе дIаеллача цун наьна кашах.

Цу тайппара, цхьаккха хIамана кхычарел тIехйоашача кхалсага кашах «еза» моттиг лаьрхIай. Кунта-Хьажий тоабаша реакционни чулоацам къаьстта гуш ба цун мурдаша леладеча гIулакхех.

Духхьал Кунта - Хьажий ученикийн цун «хьехам» дIахоьхьош бариш цIерашй хьахьоих дукха хIамаш. Ераш ба уж, Нохч - ГIалгIайчен историе чухь дикача гIулакхашна ца бовзе а, бовзаш бола зикристий гIулакх хьадаьлца хиннараш: Митаев Баматгири - Хьажа, Митаев Iаьла, Майртупски Чим - Мирза, Белхароев БатIал - Хьажа, тIеххьара а, Газиев Хьамад. Баьхан доалаш дац, цу шайхий группа списка тIера тIеххьара вар эгтара вокхагIа вола бандит хилар. Укх тайпара яздаьд М. М. Мустафинова шайха Кунта - Хьажий гIулакх Газиев Хьамада мишта леладора: «Нах динах тешарехи мурдий тоабаша чурча порядкехи гоаза пайда а ийбеш, ше Кунта - Хьажех хьаваьнна цун тIехьенах саг а шайх а ва аьнна кхайкхадир авантюриста Газиев Хьамада. «Овлаяа» масна а йоаллаш хиннача цу эгтара вокхагIа волча бандита «бакъ болча» мурдех хьайир гIаьрахой «орден» «бандитизма тIаркъат къовбал а яйташ».

Кунта - Хьажий наьна каш дIадаьлча эггара чIоагIагIа нах зерат де ухаш йола моттиг я Умалат-Шайха мавзолей. Мавзолей ягIа Шаьла районерча Серждан-Юрта кашамашка. Хьалъяьй из мурдаша тIом а хьалехьа, 40—50-ча шерашка доал доацаш хиннай мавзолей. 1959 шера мурдаша тоабир из.

1959 шера 12 августа (цхьан дийнахьа) хилар Умалат-Шайха мавзолее 1500 саг. ХIаьта хIара зерате венача саго дутар шайха каца тIа ше сомагара тиъаь сомга кхоачаш ахча. Из дусар мавзолейга хьожаш волча сагага, цо цунах ший хьаштдар а дора.

1974 шера моттигерча газето хоам бир, Умалат-Шайха каша тIа зерате ухаш бола нах кIезиг а бац. хIаьта цун керттера бахьан мавзолейга хьожаш бараша цига «овлала» мийкна хий доххка доладар а да, аьнна. «ХIаьта шушашна чудетта хий цигта гIолла IодоагIча хи чура хьанхухьаш да. Цу хих тела ахча мурдаша шоай ийсашка чудехх. Райисполкома административни комиссе, «Дина культех дола законаш телхадарех болча административни бехктокхамах» доле РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ кулгала а лувлаш, бехке бараштa гIод техар... Амма цхьа бутт баьннаб, хIаьта мурдаша хьалла санна гуллу цу «овлала» каша йисте».

Ведан районерча Шамалын-Отараш оалача юрта я Узун-Хьажа шайха мавзолей.

Мала хиннав Узун-Хьажа? Укхаза йицъалийта йиш яц 1918 шера Шерипов Асламбека цу шайха енна хинна характеристика. Ер я из характеристика: «Шийх Гьулбаседа Кавказе бахача бусалба наьха диктатор хеташ хинна, хIанз а тIехьа официальни документаш тIа, цо яздеча тайпара, «Нохчийчени Дагестанен имам», хаамьо Нохчий мехкар во арвавкила. Сий доацарий бандешен ше мал ярах дар болча фанатични мурдий группанеи керте латтар. Хасав-Юрт хIалакьяр (чу меллар дIадихьяр)... Шайх Узун - Хьажа хьаькъал доацаш вац... Цун хьаьнъала чуеннаб совтIехьаьнна Iарбий схаластика... Из ва бокъонца дог тийша вола фанатик. Узун - Хьажас къовсам лоаттабаьб... туркий деспоте хьашташ бахьан, ший халкъа духхьала». (А. Шерипова статьяш къамальлаш).

Цу реакционера, гуччахьарча контрреволюционера-фанатика мавзолей яьй?! Цу тIа а кIезига яц из мавзолей лелаярга дIаухийта мурдий тхьамадаша ца тийлача ца бутача динах тешаш болча нахагара хьагулъеш йола средстваш. Цунна гIулакх дика ду. Цун кхаь а отделене дада хIанзарча ханарча фабрикашка хьада» белача маьха кIувсаш. Шайха каш фуделча цIен кIийлен тIа даде кIувсаш дизза-пхезза вIаштIадехна да. Мавзолей тхонна тIатеха аьнш эгара дезагIлар да.

Юртаашкарча кашамашкарe дай кашамий культи цуна уллувра шайхий «дезача» кашамий культи я Нохч-ГIалгIайчен хьалашка дина гIулакхаши националистически уйлаши хьалхьеяра геттара аттув бола инструмент. Цу культа баьнлонех дина фанатикаша чIоагIа спекуляци еш моттигаш а кIезига хиннац. Иштта, Гудермесски районерча Суворов - Юртеи Шаьла районерча Курчалой яхача юртеи дина фанатикаша кашамий культ лоравяра кеп а оттал бIехдаьа массане а сий деш болча маьха кашамаш. Цу дог маьлхара дохийтача мага хьалхоих сов аьнь цхьан - шин каша культ кашамий культ а хиле мишта дIаотт.

(Яистедоалар 4-ча оагIо тIа).

КПСС ЦК ПРОЕКТ ЮВЦАШ

ТӀЕХЬАЛЕ ЙОЛАШ ХӀАНА ДА ИЗ

Вай мехка нагахьа саг хуле тамаш я «Юкъарча дешарен профессиональни школа реформа кертера востамаш» яхь КПСС ЦК проект ювцилга тернал ца деши бе-башха ца хетади.

Цу документа тӀа геттара дика аьннад хьатӀеххувей йолаха кхотам балара гӀулакхе педагогашта, берий дьаьшта-йоаношта, воспитателашта хьалхашка, деррига халкъа хьалхашка оттадаьча декхарех.

Укхаза юкъа а яьаьӀта хьагучайоал вай парте советски сага еш йола йоакхо, лоархӀаме паччахьалкхен дешаш партен правительствен халкъаца цхьана кьостадеши цунна дагаювлаш хиларца белгалйоалаш йола вай социалистически демократи. Цу хьакъехьа дувд мугӀарерча къахьегамхоша шоай предложенеш замечанеш телаш газеташ тӀа еттача дуккхача откликаша а.

Дукха ха йоаццаш тхоай цхьан школе хилар со. ДӀатӀахьежача йоккха, сийрда я школа, педколлектив а дика я, цхьабакъда, дура-паргӀата яц школа, классашка шийла я, полтош а тӀайийха дагӀа бераш. ТӀаккха, кхетадеш да, цу хьалашка берий дешара уйла тӀаргӀоргйоалл гей шийй балха планах лаьрхӀа хиннача тайпара цариа аканеш дӀаяла къехархочун а вӀаштӀехьдаргдоацилгеи.

Школера се аравальча дагадехар сона тӀом чакхбаьна хьалхара сай школьни шераш. Кхыметтел цу халача хана а чӀоагӀа терко йора школай. Цхьайолча тха школашка математика, физика, химе, кхыбола хьехархой боацаш а моттигаш я. Цхьайолча хана бетташ доах бераша урок хьехе саг воацаш. ТӀаккха, юххера а, цунах хур — дианеш йоацаш хьалихув бераш. ТӀаккха фу оценка йоагӀаргъя дешархочоа? Фу дергда педагогаш ца тоъаш хилча? Цудухьа проектана юкъедахьа деза аьнна хет сона: «Цхьанна а школе цхьаккха а предмет дита йиш яц хьехархо воацаш», яха дешаш.

Реформах йола КПСС ЦК проект ювцаш дукха ха йоаццаш гучахьера партийни собрани хилар тха заводе. Цига хьийхабар подшефни школа, профессионально-технически училища, берий беша болхлой, кагирхой хьехамчаш, партен къахьегамен ветеранаш. Дуаца оттадаьча деша бала боадаш цхьаккха а вацар собране. Цу деша хьакъехьарча къамаьлаца дакъа лаца ловш бар завода дукха болхлой, школа, берий беша вакалаш. Цар дувцар педколлективей предприятейи, воспитателий а хьехамчий а кхоачамбоаларехи декхарехи. Лоацца аьлча, цӀенхаштта къамаьл хилар цига дукха ха хьалхагӀа дена дагадаьллачох.

Подшефни школашка предприятей кулгадоаш гӀулакхаш мишта тахан? МаьлагӀа новкъостал дулургда царга школана? ДӀайӀлайича цхьаккха тайпа а дулургдац, хӀана аьлча, цу гӀулакхашка дӀадахийта средстваш оттальац предприятей сметаш тӀа. Из кӀорга а доладаш да цхьаькха: моллагӀа материал школана елча, финансови дисциплина толхаьй аьнна бехк бергба предприяте кулгалхочоа. Мел дийдар теркалдича, проектана юкъеяхьа еза аьнна хет сона, **«планировани еш йола органаш подшефни школашта, берий бешамашта веделитех материальни кхьдолен новкъостал дерга дӀадохийтаргдар производствени предприятейи организацейи сметашта юкъейахьа декхарийла еш йола пункт.** ХӀаьта производствени коллективашкахьара материальни новкъостал школана кхьастта а эшилга бакъ ма дий, хӀана аьлча, из шийй тайпара организаци я, ахьчахьарчул сихагӀа нораш, наӀараш, оборудовани талха а тарлуш. Цудухьа хӀара шера планах хила еза цига ергйола ремонт. Гучох, пудухьа хургдолаш да-кх ремонт еча хана школаша бераш юкъеувзилга. Вешта берий къахьегамах пайда-м эцац цар: дьашкеи йоанохкен кхоачи ва. Бакъдар аьлча, вӀаштӀехьа гӀулакх дац из. школашта ремонт еча хана дай-нана дакъа лаца дезаш хиларах шеко ене а. Цудухьа проектана юкъеяхьа могаю аз **«Школе ремонташ йолленнача хана берий дай-нанай 2-3 дийнахьа цига болх бе декхарийла беш йола пункт**

Общеобразовательни профессиональни школах долча кердача законо дукха лоархӀаме, закара кийса ниръ лахара дешархошта новкъостал дергдола хӀамаш юкъедоаладергда, хӀаьта оаха, дьаша-йоанош, тхоай низ кхоачар дергда из кхоачашдара.

Х. МЕСТОЕВ,

ГӀ. Ахриева цӀерагӀча назрановски «Электроинструмент» завода инженер - технолог, «Сердало» газета корреспондентски пункта заведующи.

ЕВЛОЕВ Михаил

23 февраль

[illegible]

Цу декъере куьг [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

Кху кхьахка цӀа хьалъоттад Грозненски Комсомольски улица хотьеш а куц [illegible] а. Из я Грозненски [illegible] керла общежити. «Союзгосцирк» объединене хьалъийтей из общежити, хӀаьта из хьалъяр а СМУ-2 болхаш йола гӀишлош, Социалистически къахьегама Турпал Хаджиев Шамсуди керте латта бригада.

Хьалха гастроланка бахьна цирка артисташ баьар гостиницашка, хӀаьта хӀана 191 сага лаьрхӀача общежите бахаш хургба уж. ХӀара номер [illegible] саг ваха йиш йолаш я. Цу чу йолаш я душ, [illegible] газилиташ а латташ, [illegible] хӀама кийчъе йиш йолаш кухнеш а, кхьдели хьайташ кхоачамдара эшараш а да.

Рьаза хургба артисташ лоамта лаьрхӀа хьалъяьча кердача общежитена.

СУРТА ТӀА: цирка общежитена хьалдаь цӀа.

Р. АУШЕВА сурт.

Журналисташ дешаш ба

Журналистски говзал республиканск школе деша багӀараш аргӀанара занятеш хилар кепайоазон ЦӀагӀа. «Къахьегама дисциплина чӀоагӀъярах долча законодательства тӀа кердадар» яхача темах лекци ергӀа бийр Нохч - ГӀалгӀай АССР юстице министра И. А. Албастова газетий, телевиденей, радиовещанеи болхлошта.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

КОМСОМОЛЬЦАШ— ХЬИНАР ДОЛА ДЕГАШ

«XI пятилеткана — кагирхой хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, кхоллам» яха болам шерра хьал а лоацаш балха эффективности дикали лакха хилийтара тӀехьа ях делаеш я вай республике 120 эзар йоӀи дӀамсагӀи.

Цунна тешал ду яхье хьалхалаттарашта гойташ долча масало. Бокъонца болча хьинарерча къахьегама масала хинна хӀаттаб пятилетка къонача гвардейций къахьегам, царех ва ВЛКСМ XIX съезда делегат. «Красный молот» завода № 5 йолча цеха сварщик Батаев Сергей, Советски района «Ленински путь» совхоза тхьаьнка леладер Тарамова Iайна, «Электроинструмент» завода бригадир Инаркиев Мустафа. уж санна декхараш дика кхоачашдеш бола кхьбераш.

Дай дика традицеш дӀахоьош а дика къахьегаш а ба Грозненски ремонтно-механически завода, НПО «Промавтоматика» опытни завода, Гудермесерча медицински инструментий завода къона болхлой. Шоай дукхача гӀулакхашта юкъера керттера дар хьаькъоастале а из кхоачашде а хоаш хиларна белгала ба цу предприятей комсомольцаш. Из лоархӀаме хӀама а да.

Къахьегама овсарле цхьан процентал дукхагӀа а дӀадоадар 0,7 процентага кхоачаш кӀезигагӀа а хилийта лаьрхӀад вай республикерча «Орттехника» объединене. «Электроинструмент», «Автоспецоборудование», «Мединструмент» заводаша, «Атагински» совхозо. Цига болх беча кагирхоша къахьегама докхагӀа дола дакъа шоашта хьатӀаэца даьрхӀад.

Бакъда, тала хете а вай республикерча ерригача коллективашка яштта дика лелаш гӀулакх. Цуна тешам тӀабахийтар ВЛКСМ обкома IX пленуме «ВЛКСМ обкома VI пленум хинначул тӀехьагӀа ВЛКСМ обкома бюрос а секретариата а беча балхах йолча информаце тӀа», комсомола обкома секретара А. Амирханова, пленепа къамаьлаш дабарша. Царех я «Грознефтеоргсинтез» объединени, Самашкински а Сунженски а консервни заводаш, Грознера № 5 йола маьхк ю завод, кхыраш. Цхьа хаттар отт хьалхашка. ВанагӀа, хьалхашка оттадаьча декхарех бола бехктокхам кхетабеш бола комсомольцаш, кагирхой — къона болхлой бац-те цига къахьегаш? Ба, бакъда хӀана а беррига бехктокхам кхетабеш бац, укхаза белгалдаькка деза цу предприятей комсомола комитеташа кхетама болх бе боагӀача тайпара ца беш хилар. Из дикка Iаткъаш а да. Из къаьгга хьагойт укх масало: республике гӀолла дӀадахача шера производствени нормаш кхоачаш ца еш висав 2211 къона болхлой колхозой. Цу тайпара болхлой къаьстта а дукха ба Шелковской, Наурски, Заводской, Гудермесски, Старопромысловски районашка. ГӀулакх яштта во лел цигарча къонача болхлой производствени дисциплина лохача боарам тӀа хиларах. ХӀаьта из тоаяра тӀаберзабаь болх а бац хила безача боарам тӀа. Комсомола районни комитеташта, юххьанцарча комсомольски организацешта уйла е хӀама да из. Хьалхха а цу гӀулакха уйла лаьцаре кийслургдацар укх тайпара хӀама: дукхьал дӀадалача шера халйъа бохама тайп-тайпарча отреслашкара прогулаш ярах а къахьегама дисциплина телхаярах а балхара дӀабаьха кагирхой 602 саг ва, хӀаьта царех вир мара комсомольски оагӀорахьара бехктокхаме ваьвац.

ГӀулакх дикача боарам тӀа хилийта безам бале, хьагучох комсомола комитеташа дикаe четаргдац дисциплина чӀоагӀъяра, къахьегама овсарле юкъяхьа тӀаберзабаь организаторски идейно кхетам баларех болх керттерча декхарех цаI хилар, из болх дика лелабеча дика толамаш хулийта.

Хоаш ма хиллара, яшта лоархӀаме я технологически дисциплина а. Эггара хьалха из станокаш а механизмаш а вай хулла дукхагӀа болх беш хилийтар, сменности коэффициент лакха хилийтар. ТӀаккха мара дуйна йиш яц планах тӀех хьахулийтар.

«Кхычул дукхагӀа сона а дезац ер» яха уйла белха юкъера дӀаякха еза кагирхоша, комсомольцашта дег чура из дӀа ца йоакхе гӀулакх хургдац. Из уйла дегчу а йолаш хьадьар: кӀир теха латта пен штукатурка Iоаккха езаш, цкъа даьр юха де дезаш хул. ДӀадийна илаташ маьлхара даха хул, кхыдараш. Цу тайпарча балха бӀарахьежача дог лазадоал. ХӀаьта комсомольцаш «прожектористаш» балха дикала тӀахьожам лоаттабеча постий членаш вӀалла хӀама ца хилча саина юстара бус цкъаза из тайпа моттиг нисьелча е нагахьа саина къоначо штамповщицай, къоначо токара станокаш болх боапаш сеца латте цу тайпарча хӀаман а дӀатӀехбаьле дӀа болх. Производство лерттIа вӀаштӀехь ца яккхар, болх лерттIа дӀа ца бахар, материалаш ца тоъар, сеца латта везар, къахьегамхой хьашташ кхоачашдара йоакхо ца яр — цу дерригено гIо ду къахьегама дисциплина телхаяра а болхлой цхьан моттигте ца сацара а. ТӀаккха цу дешашта мара терхам сен тӀабахийта белаш я «Комсомольски прожектора» штабаш а посташ а? Шоай керттера гӀулакх дийце метаргдац цар.

«XI пятилеткана — кагирхой хьинаре къахьегам, знанеш, инициатива, кхоллам!» яхача болама юкъе дакъа лоацача хӀара комсомольцо дакъа лаца деза ше болх беча моттиге дӀадолар кхом беши хьурмат деши дӀадахийтара юкъе. хӀаране ше кхом баьчун чот хила еза. Кхом бара Ерригсоюзни комсомольски чота юкъедихьад вай республикерча комсомольцашеи кагирхошеи 246 эзар сом. Бакъда, цуна цхьана из гӀулакх лерттӀа ца леладеш а кӀезига моттигаш яц.

Аьнвача дешагара гӀулакхига бала мобаш бац Урус-Мартановски, Заводской, Сунженски, Гудермесски комсомола районий болхлой. Цунга хьежиц да нийсдолийташ дола гӀалаташ а. Масала, моттигаш нийслу «Грознефтеоргсинтез» объединене заводаша дукхача боарамо бола пар зехьа бобеш, компрессораши пасосаши дикка вӀашагӀхетта ца хиларах йоаю маьхе йола мехкдаьтта продукташ, малх хьежача дийнахьа а йоагаю цхьаннена ца еза сердал тела приборашi. Цу объединене йиъпагӀча производственно - технически участка конторе коммуникаци йоахкаялларах массеха шера Iоухаш дов из хьадаккхара дукха рузкъа а къахьегам а беза доагор. Бакъда комсомола Заводской райкома ца оуш дисад из.

Комсомольски коллективай болх дикагӀча боарам тӀа хулийтарех да бригадни подрядагIа къахьегар. ХӀаьта цу дакъе масал ала мегаргдолаш я Грознерча «Электроприбор» завода электромонтажни завода № 5 йолча цеха ВЛКСМ XIX съезда цӀерагIа комсомольско - кагирхой коллектива. 1982 шера баьча балха итогех из коллектив комсомольски сийлен Летописа юкъейихьай. ХӀара шоллагIвар массехк специальность карерзаь ва. Бригадни подрядагIа болх бе йолаеннача цеха коллектива къахьегама производительность сов хилла (1982 шераца нийсйича) 21 процент лакхъелар. Иштта беча балхо кхоачашдайтаргда хьалхашка латта декхараш.

Бакъда, саготтдайташ да Сунженски, Назрановски районашка уж тайпа коллектив ваш дукхагIа ца хилар сов гIа, кIезигенна хилар. Къаьстта а кхеталуш дац 47 комсомольско - кагирхой коллектив йолча Старопромысловски районе царех цаI мара бригадни подрядагIа къахьегаш ца хилар. Укхаза ца аьлта даргдац, бехк комсомола райкома хилла ца Iеш, комсомола обкома бехк а хиларах.

XVIII областной партийни конференце хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча дукха дакъа юкъедахьа дезаш ба республика болхлой къона низ — комсомольцаши кагирхойи. ХӀаьта уж кхоачашдара хIаране къахьега деза хьинар ца кходеш, нийслуш дола кхоачамбоацараш дӀадахара оарцагIоалаш, гIулакхах дог лалаш. ТIаккха хьахургба аьттув а толам а.

С. АРЧАКОВ.

Арадаьннад керда книжка

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГӀалгӀай книжни издательствас арахийцад Кодзоев Тимура «Заман белгалонаш» яха стихай сборник. Из да къонача поэта кхоалагӀа книжка. Цул хьалхагӀа ар арадаьхадар «Тхо гӀашлонхой», «ЦӀе аиа» яха поэтически сборникаш. Цул совгӀа, цун стихаш арайийнай «Сердало», «Ленина никъ» яхача газеташ тӀа, «Лоаман Iуйре» яхача альманаха тӀа.

Къахьегам, доттагIал, маьшар, вахара навкъаш, наха юкъера эхь-аздел, къонал, безам — уж я поэте хьамсара йола темаш, хьажсаре хиина ца Iеш, цо кӀоаргга йоацлараш. Динадар хеставеш, вочунна къовсам лоаттабеш ек поэта оаз.

ЦӀаккхьа цо хийхаяи шийна атто, паргIато, массана а ма ваьхаз шийна заманхой дазар лазаш, цар дог гIоздоахачо гIадвуташ.

А. ВЕК.

«ОВЛАЯЙН ЗЕРАТЕХ» ДОЛА БАКЪДАР

(Чаккхенгахь.
Доладир 3-ча оагIо тIа).

«Езача» моттигий культ шайхий культах къовстеш йиш йолаш яц Нохч-ГӀалгӀай чу. Цудухьа бакъахьа хургда товбаш тахан а тӀехьа республике йолаш болча ма хулла дукхагIча шайхий социальни сибат дӀагойтача. Шайхий биографешцарча духьал даккха хӀама доацаш йолча фактош йохаю «овлаяй» культа еш йола пропаганда шерье гӀерташ болча сектанташ дегалийца доводаш.

Шайх Iаддал - Iазиз Шаптукаев (мурдаша йоаха цӀи «Докку-Шайх») дийна волаш воккха базарко хиннав, нохчий ара хьайбаш лелавеш боккха боахам хинниб. 1913 — 1917 шерашка мехкдаьтта даккхара нах тIехьабьиначча хана «Старопромысловски мехкдаьтта Iаддал-Iазиз Шаптукаева шефство еш да» аьнна цӀи а тилла из шайх председатель а волаш йола мехкдаьтта доаккха акционерни общество хьаьь хиннай нохчий базархоша. Город Грозне еш хиннача торговн операцей маьккара долкъашхой хиннаб шайха делалах бола нах. Шаптукаева эггара чӀоагIагIа шайна юхе эза хиннача мурдашa дош денна хицнад «шайхал долча» акционерни общества акцеш эцаргъя шоаш аьнна А. А. Саламова ала а доагIаш ахча тайпара, шайха-базархочоа дика хоаш хиннад «шийй мурдий юкъешкара цар Iоадаь ахчаш дикагӀа хьадехари фу де даза а» уж обора юкъе маша дахийта деза а.

Шаптунаев шайхаа хьавусаш хиннавац Яндаров Солса-Хьажа шайх а. Из а хиннав яштта воккха базархо. Цо юртбоахама продуктена спекуляци еш хиннай, юхадохка нийдеш хиннад продукташ. Яндарова шайха шийй тикаш хиннай. Нохч-ГӀалгӀайчен шайхашта юкъе белгалваьннав из эггара чӀоагIагIа вола эксплуататор хиларца. 1928 шера дукха мах а болаш Урус-Мартане суд ьиир шайха.

Яндаров Солса-Хьажий «шайхал »цун воIага Яндаров Iаддал - Хьамидага кхьчча хиннад. Цо лелаьй къайлагIа коммерчески операцеш, мурдашкара хумаз яькай. Город Грозне НЭП хиннача хана наьха цӀерагIа нийдаь итташ совгӀа цӀенош хиннад Iаддал - Хьамида. («Овлаяй» моттигех дола бакъдир» яха А. А. Саламова статья еша).

Маькара базархон коммерчески хӀама леладу сага хиннав иштта Арсанов Дени шайх а. Къона волча хана ТIийркал дехьарча казакий станицашкен ногIий юртаикен гIаьрахла ахарагIа цӀи теза хиннав из. Шайх кийначул тIехьагIа коммерчески операцеш е йолавеннав Арсанов, шийй тиеаш кхьайийлай. Берригача кхьча Нохч-ГӀалгӀайчен шайхий а санна, дукха истий хиннача цун дукхьа-дукхьача моттигашка итташ совгIа цӀенош хиннад. 1917-шера шийй мурдий гIонца Грозненски округера Iаьдал шийй бе деллад шайха Арсанова. Керенски хиннача хана округа комиссар ва ше иьнна дӀанхайкадаьд, ше яхар дайтад Нохчий буржуази къаман исполкомага.

Арсанов Денигара «шайхал» цун воIага — Арсанов Бахьаудинага кхьчар. Цо шийй мурдашта юкъенйзаб дукхагIча даькъе гIалгIай. Шийй да санна, мурдашкара хьатIайоагIача хIаман чотагIа атта а мел эшар долаш а ваха гIийртав Бахьаудин.

Дьагара кхьчад шайхал купецага Бийбатыров Юсуп-Хьажийга а. Из а хиннав иштта воккха спекулянт, Кади-Юрт яхача машиннаькъа станце доакъар нийчду пункт хиннай цун. Шийй мурдий гIонца нахагара хьа а ийеш юхайохкаш хиннай цо йол. Граждански тIом лаьттача хана йол ийе хала а кхераме а хиларагIа, текстила фабрикантаща бувзамаш тосс шайхо. Цун спекуляце объект хул кIадах, цудухьа юртахоша «Боза-шайх» аьнна цIи тиллай цунах.

Нохчий миллионераца Чермоев ТIапийна чIоагIа гIулакх доагIаш а шийна ма юрта революце моастагIий хьалзовнаш а хиннав Юсуп-Хьажа. 1919 шера контрреволюционни группаца Турце вахав из эмиграце. 1924 шера цига яхалха а кхалхав. Амма мугIарерча динах тешарашта воздействи е аттагIа хилийтара а «овлаяий» моттигаш дукхагIа хилийтара а, мурдаша Нохч-ГӀалгIайче хьацIавенав из.

Митаев Баматгири - Хьажа шайх а хиннав иштта нохчий ахархой воккха эксплуататор. Дукхача нохчий юрташка мах боацаш йоккхийча участкаш тIа тайп-тайпара культураш дIа а юш, кхе а еш, чу а ийеш дIателаш хиннай цунна мурдаша. Автуры яхача юрта базара майдан тIа йоккха кIада тиив хиннай цун. хIаьта юрта кхо километр гаьна йоккха беши хьайбаш леладу ферма хиннай. Цун ахчах маькара торгови операцеш яьй цун мурдашеи гаргарча нахеи.

XIX бIаьшере чакхйоалачеи XX-гIа яр йолаеннача хана вай крае хиннача дукхача кхыча шайхаща а санна шийй «дакъа» воIага Митаев Iаьлийга дешнад Баматгири-Хьажас а. Да вейначул тIехьагIа чIоагIа оарцагIваьннав из мурдашта юкъе нах чуозара, къаьста кагирхой. Шийй тоаба хестаяра фуннагIа де кийча хиннав къона шайх. Коа мавзолей яй даьна. Кхыметтел даь кашa Iочуухаш хиннав из-цун ца къамаьл де, шийте «дала» дача хоамех шерра дуйлаш хиннад.

Къулбаседа Кавказе граждански тIом лаьттача шерашка Шалински, Гудермесски, Ведински округашкара. ГIалгIашкахьара ялх эзар совгIа саг хиннав Митаев Iаьлий тоабаца. Революцена духьаларча къовсама тийшача балха ваьнаш увтаьй, дукха ха льхай шайхо фу хул хьежаш вагIаш. Нохч - ГIалгIайче Советски Iаьдал чIоагIдала доладелча хьинаре болабаьб Митаева контрреволюционни болх. Лоам хьулавенна ваьгIача имамапа Гацинскеца бувзам а оттабаь, шарIата судаш хьаьс а гергаш а долаш йола мурдий отрядаш вIашагIъехка а волавеннав. 1924 шера лаьца а лаьпа, контрреволюционни гIулакхаш леладарагIа суд яьй Митаев Iаьлийна.

Iалаьмате чIоагIа эгIаз биаб Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой Белхароев БатIал-Хьажас леладаьча халкъа духьаларча гIулакхаша. Къахетам боацаш мурдашта динах тешарашта эксплуатаци а еш, кIезига рузкъа Iоалаш цо. ГIалгIай мехкарча купецашеи эггара докхагIча тайпаех болча чиновникашеи гергалонаш яьй шайхана БатIал-Хьажийна, цун геттара дукха хиана мехкарийи ткъоний , мехкарийи йоаI къонакашта кхувла а кхувлаш. Шайха воккхагIа вола воI Мехьтий паччахьалкхене гIулакх деш хиннав юрта да а волаш. Советски Iаьдал эттачул тIехьагIа кIезига зуламаш даьдац БатIал-Хьажий тIехьено наькъа цIий Iо а ухийташ. Цар къоалаш даьд колхозашта, совхозашта, предприятей, учреждений кассашкара ахчаш кхьхьад. Цхьабакъда, рейкиновни бусалба дина хьалха латтараш гIерт динах тешарашта юкъе цун сий ца доадайта, из нахага лархIайта, из «овлаяаш тIа» юкъе а кхухьаш.

ХIара халкъа прогрессивни традицеш хьал а дуваш, уж беррига советски наха дIа а доваийташ, вай партен Советски паччахьалкхенон ма хулла дегIанхувл кердв, дерригача къамашта лаьрхIа дола коммунизм хьалъерий революционни традицеш. Цо кертагIдоак социалистически къамаш вIашии гарга кхувла новкъостал дергдолча, коммунизм хьалъяра гIулакха гIо дергдолча Iаьлалашатей традицешти шерра хьинаре пропаганда е езаш хилар. Динах юхедисараш бахича наха юкъера дIадахара эггара эффективнегIа йола средство я бахача наьха деррига тIоанаш хьинарерча производственни общественно-политически вахара юкъеозар.

С. УМАРОВ,
исторически Iилмай кандидат.

ГРОЗНЕРЧА МЕХКДАЬТТА ТЕХНИКУМО

КХАЙКАДУ КИЙЧОН КУРСАШКА НАХ ДIАЙИБЕШ ХИЛАР.

Занятеш хургъя 15 марта дена 15 мае кхоачалца.

Кийчон курсашка занятеш ю техникуме дIайийбераша экзаменаш хеттача программагIа эрсий меттах, литературах, математиках.

Занятеш ю квалифицированни преподавателаши. Деша воагIачо заявлени яла еза.

Документаш дIайийду кIирандехгара дIайийнехача, хIара дена 10 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца укх адресагIа: Кӏира Цетиний улица, 14/53 № 206 йолча цIагIа.

Профориентаци ера Грознерча школай бархIаьгIча классашкарча дешархошта лаьрхIа Грозненски мехкдаьтта техникума специальни дисциплинай кабинеташка хIара кIирагIа цкъа ерача дийнахьа 15 сахьат даьлча дена 16 сахьат даллалца болх бу «Къона буровик», «Химик», «Эксплуатационник», «Геофизик», «Къона [illegible]» яхача кружокаша.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ФЕВРАЛЬ
II ПРОГРАММА

17.30 — «Революце кхоллар». Художественни фильм. 1-ра серий.
18.25 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.45 — «Пропагандистски говзала школа».
19.15 — «Са Даьхен салте».
19.40 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!».
19.55 — «ЦIамкха эшалургйоацар» (нохчий меттала).
20.25 — «Шуна хаьлатех». Концерт (нохчий меттала).

24 ФЕВРАЛЬ
II ПРОГРАММА

17.00 — «Революце кхоллар». Художественни фильм. 2-гIа серий.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.35 — Фильм-ревизия.
18.40 — «Эрсий пролетариатаца барт болаш» (нохчий меттала).
18.55 — Киножурнал.
19.05 — Вай кандидаташ. Башликов Николай.
19.15 — «Юкъерча экономикадраш кхее» (нохчий меттала).
19.45 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!».
19.55 — «Замонхо» (гIалгIай меттала).
20.30 — «Телеэкранерча хеттарешта уттаду, критика ю, хьехамаш ду»...

РАДИО

23 ФЕВРАЛЬ
СОВЕТСКИ ЭСКАРЕН ТIЕМА ФОРДА ФЛОТЕН ДИ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хьеттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай програм ма (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Мошари къахьегамо лерабеш» (гIалгIай меттала).
11.15 — «Даьхен дохал дола кIантий» (нохчий меттала).
11.30 — «ТIом бола санна къахьегаш а» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Ветеранаш дене мугIаре ба» (эрсий меттала).
15.15 — Советски Эскара дене хетаь йола музыкальни передача (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хьеттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «[illegible] сийлен декхар». Радиокомпозици (эрсий меттала).
17.31 — «Шоана, ветеранаш». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «ТIемашка кхоьлла, кхоссавалар чIоагIъенна». Литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — Э. Казакевич. «Седкъа». Радиопостановка.
18.00 — «Алан шераш». Х. Ошаева романа оагIонаш.
18.25 — Даьхе лерачарна. Концерт.

24 ФЕВРАЛЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хьеттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — ДоттагIаш дукъехьеш (нохчий меттала).
11.15 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
11.35 — Музыка (гIалгIай меттала).
11.45 — «Юртара эхкаре» (гIалгIай меттала).
15.15 — «Поэза минуташ» (гIалгIай меттала).
15.25 — Романсаш (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хьеттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — Патриоташ-интернационалисташ кхиор. Беседа (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «ВIаьстина кийчадоазаш» (эрсий меттала).
18.40 — «Керда [illegible] вакарей» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Музыкан сурташ» композитор Т. Хренников.
17.50 — «Хьоста йисте цIакъехьетар». Х. Ахмадуева дувцар.
18.15 — «Сатъердаш [illegible] хайхараш».

Хоамаш

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхболехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —1 +4, Грозне +1 +3 градус йолаш хилеи тарлу.

Кховна морхаш а йолаш, цхьайолча хана лаьгIо лоа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3—8, дийнахьа 0—5 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-65-07; бехктокхама секретара — 2-84-66; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта бахама — 2-47-64; культура — 2-84-75; кехатий — 2-65-64; корректоран — 2-69-66.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-65-07; ответственного секретаря — 2-84-66; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-64; культуры — 2-84-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-69-66.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттей деношка

СФ05060. «Грозненский рабочий» издательство типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 750.